

VZPOMÍNKY

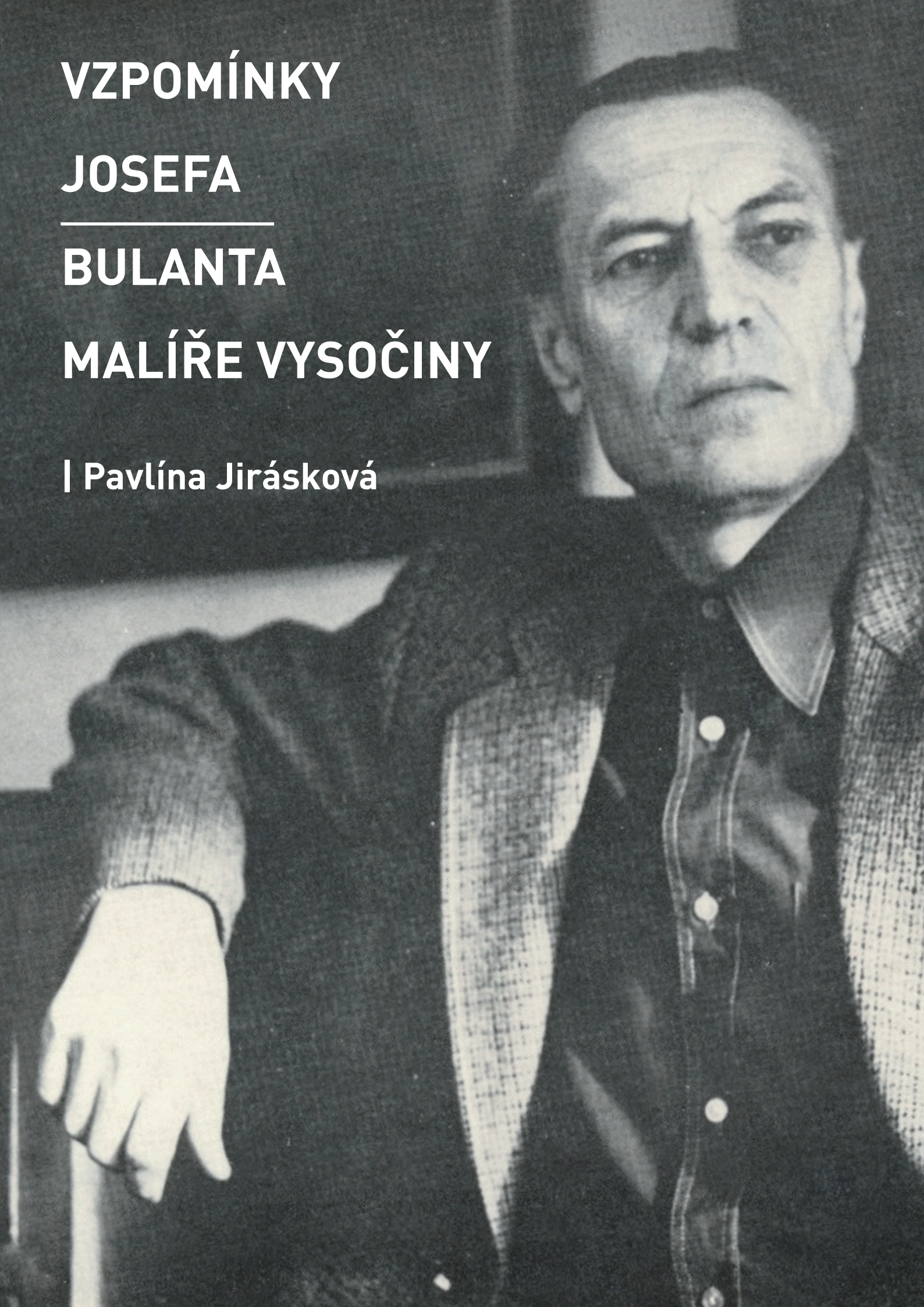
JOSEFA

BULANTA

MALÍŘE VYSOČINY

| Pavlína Jirásková

Poděkování

Má bakalářská práce by nevznikla bez pomocné ruky několika osob, tímto bych ráda poděkovala panu Mgr. J. Pátkovi, pod jehož vedením práce vznikala, panu Mgr. J. Dostálovi z OGV v Jihlavě, díky němu jsem pana Bulanta objevila, panu PhDr. I. Žlůvovi za cenné rady a názory a v neposlední řadě hlavně panu Bulantovi, že mě pustil do svého světa. Všem patří mé vřelé díky.

—Pavčina Jirásková

Úvod

Má bakalářská práce je postavena na tématu, které mi je blízké, tj. umění. Dlouho jsem váhala nad tématem bakalářské práce, až jsem přišla s myšlenkou vytvořit práci o méně známých, nebo spíše zatím nepublikovaných, umělcích. Má spolupráce s Oblastní galerií Vysočiny v Jihlavě mě k tomu přímo vybízela. Oslovila jsem pana Mgr. D. Nováka, zástupce ředitele OGV, který mi poskytl kontaktní údaje na několik významných osobností pro region Vysočina. Tím vše začalo. Z nabízených možností (také např. Alfréd Habermann, umělecký kovář) jsem zvolila Josefa Bulanta, malíře.

Přiznám se, že jméno Josef Bulant jsem před rokem slyšela poprvé. Byla to však pro mne velká výzva a já ji vyslyšela. Po první schůzce jsem se s nadšením i obavami vrhla do práce a objevovala stále nové a nové obzory, ze získaných odpovědí vyplývaly nové otázky, z neznámého se stávalo poznané. Metody orální historie jsem vyzkoušela poprvé. Zpracovávat téma bez řádné pramenné základny není snadný úkol.

O J. Bulantovi jsem věděla jen základní informace, od nichž se vyvíjela i osnova našich rozhovorů a obsah této práce. Rozhovory o malířských zkušenostech a vytvořených pracích byly samozřejmostí. Neopomněla jsem však ani osobní život umělce, jenž měl velmi zásadní vliv na jeho profesní život. Život J. Bulanta je spjat s krajským městem Jihlava, která si tímto získala své místo v bakalářské práci.

Cílem mého záměru bylo zmapovat život slavné osobnosti, vystihnout hlavní rysy umělcovy tvorby a jeho přínos pro společnost, dále ukázat na to, že mezi námi žijí nedocenené osoby, kterým chybějící zájem nevádí a ani po něm netouží, přesto si zaslouží své čestné místo mezi velikány naší éry. J. Bulant samozřejmě není jediný, kdo nebyl zpracován a uznán, což může být námět pro další bakalářské práce.

Literatura a dostupné zdroje

Josef Bulant je stále žijící umělec, o němž nebyla dosud napsána žádná kniha.¹ Do podvědomí společnosti se dostal díky svým výstavám, po nichž zůstalo několik katalogů. Ty a několik článků jsou zatím jedinými svědky jeho cesty životem a tvorbou.

K sestavení mé bakalářské práce jsem využila poznatky získané z knih Miroslava Vaňka.² Ten definuje orální historii jako jednu z metod, jež se zaměřuje na vedení a zpracování rozhovorů s osobnostmi, jež naše poznání minulosti mohou svým sdělením či vyprávěním obohatit. Sleduje životní příběh i aktivity osobnosti, také její názorový vývoj a způsob sebereflexe.³ Rozhovory jsou přepisovány a archivovány pro výzkumné účely.⁴

Poznatky z této literatury jsem využila při rozhovorech s Josefem Bulantem a jeho okolím, dále jsem zpovídala další pamětníky, Viléma Čoupka a Ivana Žlůvu. S J. Bulantem jsem vedla celkem 7 rozhovorů. První probíhal bez otázek, rozhovor jsem později analyzovala a na jeho základě stanovila další oblasti mého zájmu, které jsem zjišťovala v dalších setkáních a rozhovorech. Z každé schůzky vyplynuly nové otázky, na které jsem neměla odpověď a které vyžadovaly další setkání. Samozřejmě jsem musela brát zřetel na zdravotní a psychický stav J. Bulanta. Oslovila jsem také několik pamětníků, kteří jsou v pracovním, přátelském, rodinném nebo jakémkoli jiném vztahu k J. Bulantovi, avšak se mi nepodařilo přesvědčit všechny, aby se mnou vedli rozhovor, proto je bakalářská

¹ Jméno Bulant je nejspíše francouzského původu, po napoleonských válkách se v českých zemích několik Francouzů usadilo. Jean Bullant byl francouzský renesanční architekt, který působil ve vedení Louvru.

² Orální historii se zabývají Vaňkova díla: Orální historie a výzkum nedávné minulosti, in: Jihočeský sborník historický, 2004, s. 149–173; Orální historie ve výzkumu soudobých dějin, Praha 2004; Orální historie. Metodické a technické postupy, Olomouc 2003.

³ Miroslav VANĚK, Možnosti metody „Orální historie“ při výzkumu nedávné minulosti, in: Husitský Tábor. Sborník Husitského muzea — supplementum II, Ústí nad Labem 2004, s. 163.

⁴ Miroslav VANĚK, Možnosti metody „Orální historie“ ..., s. 166.

práce obohacena jen o dvě další osoby. Veškeré záznamy těchto rozhovorů budou přiloženy k bakalářské práci.

Dále jsem použila dostupné články z denního tisku. Přečetla jsem články od Jiřího Varhaníka, Pětaosmdesát Josefa Bulanta v Jihlavských listech z roku 2008, Poetičnost zadumaných zátiší Josefa Bulanta v Mahlerově domě z roku 2004, článek Jana Dočekala Kresby Josefa Bulanta v nové jihlavské galerii v Haló novinách z roku 2001, Zuzana Ledererová napsala příspěvek do Výtvarné kultury v roce 1988 Zamyšlené krajiny Josefa Bulanta. Zároveň jsem využila některé zajímavé články o jihlavské galerii. Jiné články z tisku jsem nevyužívala.

O Josefu Bulantovi existuje zmínka ve Slovníku českých a slovenských výtvarných umělců: 1950–1997 I., A–Č, kde je mu věnováno několik řádků.

Velkým přínosem pro tuto práci jsou katalogy z Bulantových výstav, které se konaly v Jihlavě, Havlíčkově Brodě, Brně, Novém Městě na Moravě, Prostějově. Využila jsem katalog z výstavy v OGV Jihlava 1983, z výstavy v GVU Havlíčkův Brod 1978, Současná tvorba na Vysočině OGV Jihlava 1978, Výtvarná tvorba na Vysočině Jihlava 1981, Výtvarníci Vysočiny na počest 40. výročí osvobození v Jihlavě 1985, ostatní katalogy z výstav nejsou dostupné. Ty jsou svědkem jeho výtvarného vývoje a rozsahu.

Pro kapitolu o Jihlavě ve 20. století jsem využila knihu Zdeňka Jaroše Jihlava v datech z roku 1999, Jihlava, kulturně historický průvodce městem z roku 1996 od Z. Jaroše a K. Křesadla, od stejného autora také Jihlava 1233–1983 z roku 1983. Své cenné místo v bibliografii Jihlavy má nová kniha Jihlava, historie, kultura, lidé z března roku 2009, která je zatím nejucelenějším počinem o Jihlavě.

Abych lépe rozuměla zvolenému tématu, prostudovala jsem encyklopedie o výtvarném umění a slovníky, např. Anděla Horová, Nová encyklopedie českého výtvarného umění. A–M a N–Ž z roku 1995, Nový slovník československých výtvarných umělců A–K a L–Z od Prokopa Tomana z roku 1993; Dějiny českého výtvarného umění 6. díl z roku 2007 od editorů Švácha, Platovská; Emanuel Poch, Encyklopedie českého výtvarného umění z roku 1975; velmi přínosný byl Výtvarné umění: výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika) od Jana Baleky z roku 1997. Pochopit Bulantovu práci by se mi nepodařilo bez seznámení s literaturou o malířských technikách, za všechny vyzdvihuji Příručku pro výtvarníky, úplný přehled malířských a kreslířských materiálů a technik od Angely Gairové z roku 2003, která velmi názorně vysvětluje vše potřebné a srozumitelně i pro laiky; dále dílo D. I. Kiplika Technika malby již z roku 1952. I Cenninův traktát o malířství vydaný pod názvem Kniha o umění středověku, který napsal 1437, nám přibližuje malířské umění středověké Itálie a mnoho cenných poznatků pro další výtvarné generace.

K bližšímu seznámení se životem J. Bulanta jsem využila knižní zdroje spojené s jeho činností. Horácké divadlo Jihlava přibližuje kniha Miloše Stránského a kol., Horácké divadlo Jihlava 1940–1995, informace o Pedagogickém institutu se mi nepodařilo nalézt v žádné knize nebo jihlavském archivu, několik zmínek se nachází v Archivu MU Brno.

Hlavní role však patří malíři Josefu Bulantovi.

Proměny Jihlavy ve 20. století

„Uprostřed malebné Českomoravské vrchoviny, krajiny s mírnými kopci a údolími, četnými lesy a průzračnými vodami, vznikla před řadou staletí malá osada, kterou nazvali lidé podle zde tekoucí řeky Jihlavou. Vesnice ležela u hranice historických zemí, Moravy a Čech. První písemná zmínka pochází z roku 1233.“⁵ Jihlava prošla během svého dlouhého vývoje mnoha změnami.

1918 a 20. léta — národnostní problémy

První světová válka byla vyhlášena měsíc po atentátu na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este a jeho choť, ke kterému došlo v červnu 1914 v Sarajevu. Její vyhlášení bylo v Jihlavě přijato s velkým nadšením. Většina německého obyvatelstva očekávala splnění svých nacionalistických a politických cílů. Za to místní české obyvatelstvo bylo bez jakéhokoliv nadšení.

S rozbitím Rakouska – Uherska nikdo nepočítal. Když skončila válka a bylo vyhlášeno samostatné Československo, nastaly v Jihlavě změny. Zatímco v některých městech a obcích vyhlásili samostatnost dokonce již během října 1918, Jihlava patřila k městům, která se chovala, jako by k žádným změnám nedošlo. Souviselo to se zastoupením jednotlivých národností, v Jihlavě převažovala německá většina. Tato fakta dokladuje sčítání lidu z roku 1921, kdy se zjistilo, že k české národnosti se hlásí 11 581 osob, k německé 12 877 osob.⁶

Vznik samostatného československého státu přijímali jeho příslušníci s různými pocity. Češi se radovali z konečně nabyté svobody, Němci nadšení rozhodně nebyli, takřka přes noc se stali příslušníky menšiny. Radnice byla v rukou německé správy, kterou vedl starosta V. Inderka, zatímco Národní výbor, vytvořený 30. října 1918, byl v rukou Čechů. 5. listopadu byla v německých novinách Mährischer Grenzbote otištěna zpráva, že Němci si na základě práva na sebeurčení národů nárokují přiřazení jihlavského německého jazykového ostrova k německému Rakousku.⁷ To bylo NV v Brně zamítnuto.

23. červen 1920 je vzpomínán jako Krvavý slunovrat. Německé obyvatelstvo Jihlavy se sešlo ke slavnosti na Uhelném kopci a poté se vydalo za zpěvu německých písní v průvodu do města, po cestě byly strhávány české nápisy. Po příchodu do města začaly potyčky s českými vojáky, padlo několik výstřelů, dva vojáci – Dvořáček a Šlavko – byli zabití. Po několikadenním vyšetřování se situace zklidnila.

Dalším vážným národnostním i politickým problémem se stala školská otázka. Zatímco české školství se rozšiřovalo, německé stagnovalo. Právě Němci byli v populačním vývoji všech národností ČSR na posledním místě, což vedlo k prudkému poklesu počtu dětí zapisovaných do obecných a měštánských škol v tomto období.⁸ Zřizovaly se nové české střední školy, obchodní akademie a učitelský ústav. Jejich zřízením se posílilo češství. Obchodní akademie měla být umístěna v německé měšťance, což vyvolalo německý odpor.⁹

Napjatou atmosféru česko–německého soužití zhoršovala i špatná hospodářská situace, následné zvýšení nezaměstnanosti a bytová krize. Za vládního komisaře Výborného došlo ve 20. letech ke zlepšení situace ve městě. Bytová krize byla zmírněna novou výstavbou, díky které se také snižovala nezaměstnanost. Do úřadů byl zaveden český jazyk, podporovalo se české školství, názvy ulic byly změněny z německých na české. Volby do obecního zastupitelství v roce

⁵ Zdeněk JAROŠ, Jihlava v datech, Jihlava 1999, s. 5.

⁶ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava. Historie, kultura, lidé. Praha 2009, s. 517.

⁷ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 519.

⁸ Alena PALÁNOVÁ, Česko–německé vztahy na národnostně smíšeném území Jihlavska v letech 1925–1938, in: Vlastivědný sborník Vysočiny, ed. Rudolf Schebesta, Jihlava 2002, s. 125

⁹ Alena PALÁNOVÁ, Česko–německé vztahy na..., s. 133.

¹⁰ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 526.

1925 poprvé vyhráli Češi. To vše bylo samozřejmě trnem v oku německému obyvatelstvu.¹⁰

30. léta – krize a mnichovské události

Těžkou ránu přinesla městu hospodářská krize ve 30. letech. V tehdejším Československu krize neměla tak raketový nástup jako jinde ve světě, rok 1929 se dokonce nesl ve znamení konjunktury, zaměstnanost dosáhla nejvyšších hodnot ještě v roce 1930. Ve stejném roce však v některých odvětvích nastal značný pokles. Oblastí, která důsledky světové krize začala pociťovat jako první, byla oblast exportu. S postupující nezaměstnaností se úměrně vytrácela i kupní síla na vnitřním trhu, problémy měli zemědělci i malé banky. Ačkoli hospodářský propad trhů v meziválečném Československu nebyl v souvislosti s velkou krizí tak razantní jako v jiných průmyslových státech, naši ekonomiku poznamenal její zdlouhý průběh. Zatímco v jiných zemích rok 1933 přinesl znatelné zlepšení celé situace, u nás v roce 1934 vykazovalo hospodářství naprostou stagnaci. Zároveň se projevovaly rozdíly mezi jednotlivými oblastmi státu a právě Českomoravská vrchovina patřila k více postiženým oblastem. Nezaměstnanost a hospodářská krize se nevyhnuly ani Jihlavě. Město se snažilo nezaměstnaným pomáhat (nouzové práce, sbírky oblečení, veřejná vývařovna). Těživá hospodářská situace byla ještě znásobena současně probíhající krizí v zemědělství související s nepříliš dobrou úrodou.¹¹ Krize doznívala ještě v následujících letech.

I přes vyhocenou politickou situaci se konaly slavnosti k 500. výročí vyhlášení basilejských kompaktát, které začaly 14. června 1936 za účasti zástupců vlády. Pořádány byly výstavy, odborné přednášky, kulturní akce. Slavnosti trvaly celý měsíc. Je nutné dodat, že tato akce byla zorganizována jen díky spolupráci Čechů a Němců.

Česko-německé vztahy na Jihlavsku měly do roku 1933 tendenci k narovnání, následující období je charakteristické stoupáním negativistických tendencí, jež zapříčinila hospodářská krize a vznik SHF (Sudetendeutsche Heimatsfront) pod Henleinovým vedením. Německé politické strany se spojily s SdP (původní SHF), proti zůstávala jen německá sociální demokracie. Napětí v letech 1937 a 1938 stoupalo, na schůzích SdP se několikrát objevil Henlein nebo K. H. Frank.¹² Ve volbách roku 1938 získala nejvíce hlasů SdP, ale po sloučení českých stran převážily hlasy dané jim, tudíž se v městské správě nic nezměnilo. Německé strany podaly protest proti výsledkům voleb, to však zůstalo nedořešeno, neboť nastaly nové, mnohem důležitější a závažnější skutečnosti, které ovlivnily celou zemi.

4. září 1938 se konala manifestace na obranu státu a proti fašismu, kterou pořádaly české politické strany s německými soc. demokraty na Masarykově náměstí, což však nemělo vliv na události v Mnichově. Mnichovskou dohodu podepsal Hitler 29. září 1938 a pohraniční území Československa mohla být se souhlasem Anglie a Francie dělena přesně podle požadavků fašistického Německa. Na své si díky tomu přišly i Polsko a Maďarsko. Praha se o výsledku jednání v Mnichově dozvěděla až 30. září. Z pohraničí se stahovaly do vnitrozemí davy lidí, uprchlíci se dostali i do Jihlavy, kde jim bylo poskytnuto přístřeší a strava, dokonce pro ně byla zorganizována pouliční sbírka. Období mezi Mnichovskou dohodou a vyhlášením protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939 se označuje jako druhá republika. V prvních dnech druhé republiky se mezi jihlavskými obyvateli šířila zvěst o připojení jihlavského jazykového ostrova k Třetí říši. Většina německy mluvících Jihlavanů tuto informaci přijímala

¹¹ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 535.

¹² Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 544.

¹³ Alena PALÁNOVÁ, Česko-německé vztahy ... , s. 141.

s velkým nadšením, zatímco česky mluvící obyvatelstvo Jihlavy bylo zděšeno. 10. říjen 1938 přinesl německé menšině na Jihlavsku velké zklamání, neboť byl ukončen zábor pohraničí a naděje na okamžité připojení se rozplynuly.¹³

Protektorát a 2. světová válka

15. března 1939 obsadily německé ozbrojené složky a zástupci Arbeitsamtu nejdůležitější úřady a budovy ve městě (policejní úřad, radnice, okresní úřad, pošta aj.). Jako úřední jazyk byla opět zavedena němčina. Oberlandráty měly zabezpečit klidný přechod pod německou správu, zabránit případným problémům nebo konfliktům. Během roku 1939 došlo hned k několika, byla vypálena jihlavská synagoga a obřadní síň na židovském hřbitově, byly svrženy pomníky J. Husa, T. G. Masaryka, B. Smetany, docházelo k rabování českých a židovských obchodů, české školy byly nahrazovány německými. Za války bylo evidováno v Jihlavě 12 477 Němců a 17 727 Čechů.¹⁴ Mládež byla ideově převychována v nových žákovských a učňovských domovech, aby byla oporou německví a pomohla vytvořit souvislé německé osídlení.¹⁵ Dnešní Masarykovo náměstí se za protektorátu jmenovalo náměstí Adolfa Hitlera, i další ulice získaly německá jména.

Každodenní život obyvatel Jihlavy byl světovou válkou i okupací silně poznamenán. K 1. říjnu byl v protektorátu zaveden přidělový systém, nejprve na potraviny, později i na oblečení a obuv. Přídělové karty byly pravidelně kontrolovány, neboť často docházelo k jejich padělání. Lidé zařazení tzv. norimberskými zákony k „méněcenné židovské rase“ byli vystaveni útrapám a perzekuci hned od počátku okupace a měli jen pramalou možnost volby a šanci vyhnout se konečnému řešení. V roce 1942 byli židovští obyvatelé z Jihlavska odvezeni do Terezína.¹⁶

Od 5. května 1945, když už bylo všem jasné, že válka brzy skončí, probíhala v Jihlavě jednání o předání úřadů české správě. 8. května bylo předloženo ultimatum ke složení zbraní, Němci neprotestovali, obě strany se domluvily na klidném odchodu Němců z Jihlavy. V ranních hodinách 9. května vjely do města sovětské tanky. Při útoku německého tanku na sovětský zahynuli dva Jihlaváci – Oldřich Novák a Filip Barták.¹⁷ Počáteční radost z osvoboditelů byla brzo vystřídána velkým zklamáním. Sověští vojáci kradli, rabovali, ohrožovali a znásilňovali. Žádosti jihlavských občanů o náhradu škod způsobených sovětskými vojáky zůstaly nevyslyšeny.

Události po roce 1945

Odsun Němců po druhé světové válce byl dán podmínkami přijatými na Postupimské konferenci v srpnu 1945. Německou otázkou se zabývala i vláda ve svém Košickém vládním programu. Těsně po osvobození docházelo k útokům na Němce a k rabování jejich majetku. V Jihlavě žilo po válce asi 16 000 Němců, někteří z nich volili dobrovolnou smrt bez ohledu na vinu. Důvody byly různé, strach z viny a odplaty až po nejistotu z budoucnosti.¹⁸ Německé obyvatelstvo bylo rozděleno do tří kategorií: ti, kteří budou odsunuti, ti, kteří si zažádali o československé občanství, ti, kteří dokázali loajalitu republice svou antifašistickou činností. První transport se uskutečnil 23. května 1945, německé obyvatelstvo se muselo narychlo sbalit a vzít si jen to nejnnutnější. Pro jihlavské Němce byly zřízeny čtyři hlavní internační tábory (Helenín, Stonařov, Horní Kosov, Staré Hory). Všichni Němci byli označeni bílou páskou. Vlastní divoký odsun německého obyvatelstva Jihlavy z českého území proběhl v několika vlnách. První pochod se konal 9. června, při něm zahynulo asi 300 osob, další

¹⁴ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 555–557.

¹⁵ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 559.

¹⁶ Zdeněk JAROŠ – Karel KŘESADLO, Jihlava, kulturně historický průvodce městem, Jihlava 1996, s. 15.

¹⁷ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 579

¹⁸ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava. ..., s. 580

¹⁹ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava. ..., s. 585

21. června pro matky a děti, cestu nepřežilo 23 dětí. Další pochody proběhly 25., 27. a 30. června. Podle odhadů bylo neorganizovaně vyhnáno z Jihlavska přes dva tisíce osob.¹⁹ V lednu 1946 podle výnosu ministerstva vnitra bylo i v Jihlavě zřízeno tzv. sběrné středisko pro odsun, místo, kde se němečtí obyvatelé shromažďovali před nástupem do transportu, ve Starých Horách. Odtud bylo vypraveno několik vlaků, které odvezly celkem 8 024 Němců z Jihlavska do americké okupační zóny v Bavorsku.²⁰ Konečným řešením židovské otázky během druhé světové války a poválečným odsunem německého obyvatelstva z jihlavského jazykového ostrova tak skončilo několik staletí trvající soužití tří národností v tomto kraji. Jejich spolupráce i soupeření určovaly dějiny města a jeho kulturu.²¹

Po osvobození města byla moc v rukou MNV, v jehož čele byl člen KSČ ing. C. Grimmich. Komunisté získali výraznou podporu veřejnosti, díky níž mohli dále prosazovat své představy o správě města. Volby konané v roce 1946 dopadly nejlépe pro Komunistickou stranu Československa, která v Jihlavě získala 41,7 % hlasů, sociální demokraté 22 %, národní socialisté 20,7 % a lidovci 15,2 % hlasů.²²

Po převzetí moci KSČ v únoru 1948 vznikl v Jihlavě místní akční výbor Národní fronty pod vedením J. Hanycha. Z místních národních výborů byli odvoláni zástupci ČSL a ČSNS. Jejich místa byla obsazena stoupenci KSČ a zástupci organizací ROH, SČM aj. Političtí odpůrci byli vyloučeni ze spolků a dobrovolných organizací. Komunisté ovládli politický, hospodářský i společenský život.

Vývoj počtu obyvatel byl následující: 1930– 31 028 obyvatel, 1946– 20 921 obyvatel, 1950– 29 517 obyvatel, 1961– 34 721 obyvatel. Mezeru po odsunu německého obyvatelstva nebylo tak snadné nahradit. Nárůst obyvatelstva v pozdějších letech poznamenalo také sloučení s obcemi Bedřichov, Helenín, Staré Hory. Jihlavský kraj a Jihlava jako krajské město (od 1949) zanikly správní změnou v roce 1960, s tím byl spojen odchod velkého množství úředníků krajské správy.

V letech 1949–1954 došlo k zásadním změnám ve vývoji města. Postupně byly zlikvidovány veškeré do té doby běžné aktivity společnosti, kupříkladu spolková činnost. Došlo k rozsáhlým majetkovým přesunům a v mnoha případech k fyzické likvidaci nepohodlných osob, na venkově vrcholila první vlna násilné kolektivizace. Od roku 1954 se situace částečně zlepšila. Město se zaměřilo na novou výstavbu a zlepšení života ve městě. Postupné politické uvolnění šedesátých let bylo zřejmé i v Jihlavě.

Od 60. let došlo k rozvoji školství, kultury, sportu a dopravy. Od roku 1945 sídlilo v Jihlavě Horácké divadlo, kulturní život obohatilo od roku 1958 kino Panorama, od roku 1967 kino Vysočina, od roku 1962 Dům kultury a techniky, Park kultury a oddechu v Březinových sadech od roku 1949, galerie a muzeum se roku 1953 rozštěpily na samostatné organizace. Na stadionu Spartak vedle ZŠ Rošického se v roce 1955 konala 1. spartakiáda.

Události po roce 1968

Vstup intervenčních armád do Československa 21. srpna 1968 znamenal pro většinu obyvatelstva šok a byl odsouzen v prohlášeních všech oficiálních okresních i místních orgánů. Již 21. srpna vyšlo zvláštní vydání Jiskry (dnes Jihlavské listy) s otištěným odsouzením intervence. Aby sovětská armáda zabránila šíření názorů proti ní, postupně obsadila v Jihlavě vysílač Československého rozhlasu, zabránila činnosti městskému rozhlasu a obsadila tiskárnu, 27. srpna byl

²⁰ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 585.

²¹ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 586.

²² Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 634.

zastaven tisk Jiskry. Většina obyvatelstva Jihlavy zaujala od prvních dnů zcela negativní postoj, přičemž odpor se soustředil především na tištěné a mluvené slovo a také velice rozsáhlou lidovou tvořivost v ulicích města, kde se objevilo množství nápisů odsuzujících intervenci. Samotná okupace proběhla spíše ve znamení materiálních škod způsobených obrněnou technikou především na komunikacích. Jedinou známou obětí z řad jihlavského obyvatelstva je Václav Fridrichovský, který podlehl zraněním, jež utrpěl večer 21. srpna při průjezdu vojenské techniky maďarské armády, účastníci se spolu se sovětskou armádou obsazovali zdejšího prostoru.²³ 4. dubna 1969 se na jihlavském náměstí Míru (dříve Masarykovo, Adolfa Hitlera) upálil Evžen Plocek, člen KSČ a předseda celozávodního výboru KSČ v Motorpalu, 9. dubna svým zraněním podlehl. Svým činem následoval oběť Jana Palacha a Jana Zajíce. Jeho pohřeb 12. dubna měl v Jihlavě demonstrativní charakter.²⁴ Normalizace zasáhla do všech odvětví, úřadů a společností, pozornosti neunikla ani kulturní zařízení.

23. dubna 1974 byl odstřelen Krecl na náměstí, 4. dubna 1978 byl slavnostně položen základní kámen pro výstavbu obchodního domu Prior, jenž byl otevřen 19. května 1983.²⁵ Obchodní dům negativně ovlivnil vzhled vnitřního města. 1982 bylo centrum města vyhlášeno městskou památkovou rezervací, neboť náměstí i okolní ulice tvoří měšťanské domy s renesančními, barokními i klasicistními fasádami, gotickými sklepy a klenbami. V historickém středu se nachází 213 památkově chráněných objektů, z toho 70 památek.²⁶ Památkami jsou např. historická radnice, budova Oblastní galerie Vysočiny, Oblastního muzea Vysočiny, kostel sv. Ignáce z Loyoly, sv. Kříže, sv. Jakuba, brána Matky Boží, historické podzemí aj. V roce 1970 bylo při sčítání v Jihlavě zjištěno 40 920 obyvatel, v roce 1980 51 097 obyvatel, k zvyšování počtu obyvatel docházelo především rozšiřováním města.²⁷ V roce 1983 se konaly oslavy 750. výročí první zmínky o Jihlavě.

Rok 1989

Zásah bezpečnosti na Národní třídě v Praze 17. listopadu 1989 začal události, které během několika následujících týdnů odstranily v Československu vládu KSČ a uvolnily republice cestu k demokracii. Mezi prvními aktivními v Jihlavě byly studenti jihlavského oddělení Vysoké školy zemědělské v Brně a středních škol, kteří podobně jako jejich kolegové v Praze a dalších městech vstoupili do stávk. K nim se později přidali i herci Horáckého divadla. 27. listopadu proběhla dvouhodinová generální stávka.²⁸ Místní funkcionáři museli jednat se zástupci OF a Národní výbor doznal velkých změn ve prospěch nekomunistických stran. Doba po roce 1989 přinesla do života města mnoho významných změn politických, hospodářských i kulturních.

²³ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava. ..., s. 652.

²⁴ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 653.

²⁵ Krecl — místní označení domovního bloku na jihlavském náměstí,

²⁶ Oficiální stránky Turistického informačního centra v Jihlavě [online], citováno 31. 3. 2009, dostupné z: http://tic.jihlava.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=100399&iid=1001&p1=1014

²⁷ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava. ..., s. 638-639.

²⁸ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava..., s. 667.

Mladá léta J. Bulanta

Dětství a rodina

Josef Bulant (dále J. B.) se narodil 26. února 1923 v Brněnské ulici v Jihlavě. Pokřtěn byl v nedalekém kostele sv. Jakuba. Bulantovi bydleli ve starobylém, renesančním, soukenickém domě, který dodnes s menšími úpravami stojí. V tomto domě bydlel do svých 6 let spolu s tatínkem Antonínem a maminkou Marií, babičkou Justinou a dědečkem Antonínem. Dědeček zde měl svou čalounickou dílnu, babička byla pradlenou. Tatínek se vyučil u svého tatínka čalouníkem, maminka byla ochotnická herečka a zpěvačka. J. B. vzpomíná: „V Brněnské ulici jsem bydlel s rodiči a prarodiči, byla to obrovská místnost, která se přepážkami rozdělila na menší části a byla obyvatelná. Nebylo to nijak výjimečně zařízené, jen základní věci, byli jsme řemeslnická rodina. Například záchod byl vzadu na dvoře.“²⁹ Brněnská ulice, vedoucí od náměstí dolů k hradbám, byla převážně německá. V jejich domě bydleli oni, rodina Bohdálkova, pan Částka a zbytek byly německé rodiny - pan domácí, rodina Grünových aj.

Ačkoli jeho rodiče pocházeli z velkých rodin, J. B. zůstal jedináčkem. Maminka pocházela z 10 dětí, avšak dospělého věku se dožilo pouze 6 děvčat a jeden chlapec. Tatínek pocházel ze tří chlapců. Dětství mělo velký vliv na další utváření J. B., vyrůstal v kulturně založené rodině. Jeho fantazii rozvíjela maminka svým vyprávěním a zpíváním, svůj kladný vztah k umění a historii si vypěstoval pobýtem u tatínka v dílně a obchodě i prohlížením starých časopisů o umění. Hraček příliš neměl, nejraději si četl. Jak sám tvrdí, bez knížky to nebyly Vánoce. Další jeho vášní byla filatelie, kterou zdědil po svém tatínkovi; sbíral známky z Ameriky. „Rádia ani televize nebyly. Volný čas jsem trávil hlavně četbou, maminka byla také vášnivou čtenářkou. Tatínek měl své zájmy, moc rád navštěvoval Klub filatelistů nebo Katolický spolek. Jinak na zábavu nebyl čas, člověk se spíš staral, aby přežil.“³⁰

Vzdělání a válka

Z Brněnské ulice se Bulantovi během roku 1929 přestěhovali do Smetanovy. Byt se nacházel v prvním patře historického domu, měl dvě místnosti a malou kuchyňku. Netrvalo dlouho a Josef začal chodit do základní školy ve Fibichově ulici. Po několika letech se přestěhovali znovu, tentokrát na náměstí Svobody. Ve škole mu nešla matematika, ale měl dobrou paměť na chemické vzorce, s oblibou recitoval básně, četl knihy a zajímal se o historii. Pro zlepšení svých německých jazykových dovedností navštěvoval v roce 1938 4. německou měšťanku, kde se seznámil s Gustavem Krumem, s nímž ho pojí přátelství do dnešních dnů.

Gustav Krum na seznámení a dětská léta s J. B. vzpomíná takto: „V září roku 1938 jsem chodil do čtvrté třídy německé měšťanky v jihlavské ulici Na Valech. Na začátku školního roku přišlo do naší třídy několik žáků z jiných jihlavských škol. Jednou o velké přestávce jsem uviděl jednoho z nováčků, jak zaujatě kreslí svým plnicím perem do školního sešitu. To byla v naší třídě neobvyklá podívaná a několik zvědavců se shluklo okolo lavice a já jsem tam samozřejmě nemohl chybět. Zezadu jsem uviděl nakresleného koně s polonahým jezdcem – indiánem. Byla to kresba linkou, bez stínování. Podíval jsem se na kresličku, na první pohled byl velmi sympatický, byl to Josef Bulant. V krátké rozmluvě během přestávky jsem se přiznal, že také rád kreslím koně a rytíře. V dalších přestávkách mezi výukou jsme poznali, že máme stejné zájmy, především knihy – Karel May, Zdeněk Burian aj. Po

²⁹ Josef Bulant, audio záznam, 5. 4. 2009.

³⁰ Josef Bulant, audio záznam, 5. 4. 2009.

čase jsme se dohodli, že se postupně navzájem navštívíme a podíváme se na naše knihy... .. Pepaj byl pro mne osobností, v přírodě se ukázal jako poučený botanik. Jeho jemnost a klidná povaha s dávkou humoru mi imponovala. Život viděl a cítil barevně. Své zážitky uměl s úsměvem vyprávět. ... Každý z nás měl určitý okruh kolem města, který znal lépe než jiné lokality. Pepaj měl rád okolí Malého Běraňova, Petrovice, Kosov, Pančavu, Rančířov, Čížov a lesy kolem osad. Mou oblastí byly naopak Šipnov, Plandry, Vyskytná, Zaječí Skok, nebo kaple u sv. Antoníčka. Zážitkem byl objev strmých stráží u Hirschenbrunnu, kde bujná a hustá vegetace dávala místu mýtické kouzlo. Tehdy vznikaly naše první kresby a akvarely z přírody... .. Rád jsem chodil za Pepajem do jeho bydliště v Brněnské ulici. Zajímavý starý dům s atmosférou domova velkého alchymisty. Vlevo od vchodu trafika. Pravý jihlavský Vorhaus s kamennou dlažbou, mandl, úzká chodbička na romantický dvorek s malým domkem v pozadí. Rodina Bulantových měla byt i čalounickou dílnu v přízemí. Byt byl světlý a slunný, dílna voněla dlouholetou tradicí a čalounickou trávou Halfa. Prostornou dílnu jsme často měnili v ateliér, navzájem jsme se kreslili v různých postojích. Potíže nám ovšem dělaly naše kalhoty – pumpky, působily směšně.“³¹

Kromě německých žáků chodily do měšťanky i české děti, jinak by třída pro malý počet nebyla otevřena. Z 30 žáků ve třídě bylo 12 českých dětí, J. B. vzpomíná na některá jména – Franz Suchy, Fritz Suchy, Havelka, Homolka, Cidlinski, nebo na učitele matematiky Koupila, třídního učitele Hrubého, jenž vyučoval český jazyk, rýsování a výtvarnou výchovu.

Na náměstí A. Hitlera (Masarykovo) vedl jeho tatínek od roku 1938 do roku 1945 starožitnictví, jehož vlastníkem byl přítel pan Šereda, majitel koloniálu, kam Josef chodil na výpomoc. Během války trávil J. B. svůj den buď v koloniálu nebo u tatínka ve starožitnictví. Někdy také pomáhal jako dělník v divadle.

Po atentátu na Heydricha bylo nebezpečné se pohybovat venku, všude visely plakáty se seznamy popravených osob, které souhlasily s atentátem. Propaganda měla velký vliv na vývoj společnosti. K tatínkovi do obchodu chodili i němečtí důstojníci. Jednou jeho tatínek odjel služebně do Prahy a Josef měl hlídat obchod, aby ho tatínek nemusel zavírat. Do obchodu přišel důstojník v uniformě SS v šedém koženém plášti s dubovou ratolestí, s ním černovlasá přísně vyhlížející paní a doprovod, který tlumočil. Nakonec se ukázalo, že to byl doktor Walter Stahlecker, jeden z mocných mužů v protektorátu. Dokonce zde i několik předmětů nakoupil.

„Za války panoval neustálý strach. Heydrichiáda byla něco nepředstavitelného. Na Základní škole v Žižkově ulici napsal někdo na záchodě inkoustovým perem nápis HEYDRICHOVI TO PATŘÍ! Všichni se třásli, jak to dopadne. Přijelo gestapo, seškrábali nápis, ale nepřišli na to, kdo to udělal. Klidně se mohlo stát, že by vybrali každého třetího učitele a studenta a postříleli je, tak měli obrovský strach. Tuhle historku mi vyprávěl jeden známý. Na náměstí, když jsem chodil za tatínkem do obchodu, se po atentátu scházely německé skupiny k manifestaci s transparenty Vrahové si nezasluhují autonomii. Byl jsem mladý a válku příliš nevnímал. Víc jsem se zajímal o lásku, přátele a své vášně.“³²

³¹ Gustav KRUM, Můj přítel Josef Bulant, Jihlava 2003, s. 4–13.

³² Josef Bulant, audio záznam, 5. 4. 2009.

Studium

Státní grafická škola v Praze

Po válce v roce 1945 odešel J. B. do Prahy za studiem. Byl přijat na Státní grafickou školu. „Podal jsem si přihlášku do Prahy a udělal přijímačky, byly celkem snadné a brali hodně studentů. Po válce jsem prostě využil možnost jít studovat, většina škol byla jen v Praze.“³³

Státní grafická škola, založená v roce 1920 jako Střední průmyslová škola grafická, se orientovala na výuku v uměleckořemeslných oborech reprodukčních grafických technik, fotografie, knižní vazby, později i typografie a knihtisku. Jejím posláním bylo vychovávat pracovníky pro živnostenské obory ve vazbě řemeslného a výtvarného zpracování. Výuka byla zaměřena především na praktickou stránku. V roce 1949 byla v rámci politickohospodářských změn a restrukturalizace školství Státní grafická škola zrušena a byla vytvořena Průmyslová škola grafická. V roce 1953 se vytvořily čtyřleté studijní obory se specializací polygrafie, grafická úprava tiskovin, průmyslová retuš, užitá fotografie a konzervátorství a restaurátorství, k nimž v roce 1969 přibyl oddělení obalové techniky. Výtvarné a technické propojení výukového programu tvoří od založení školy podstatu její existence. V současné době má 4 oddělení: polygrafie, užitá fotografie, grafická úprava tiskovin a konzervátorství a restaurátorství archivních materiálů a muzejních památek. V průběhu více jak osmdesátileté existence školy na ní pedagogicky působila řada vynikajících výtvarných umělců, např. grafici L. Sutnar, J. Konopek, P. Dillinger, K. Müller, B. Blažej, fotografové J. Funke, J. Ehm, Z. Fejfar, knihaři V. Vladyka, O. Blažek, J. Brož aj.³⁴

Zde J. B. zůstal tři roky, vyučovali ho prof. K. Müller, S. Klír, prof. Liška a R. Beneš.³⁵ Tady se naučil vše o písmu a figurálním kreslení, drobných grafikách a grafických technikách, správný postup při kresbě uhlem, dále anatomii, dějepis, ruský jazyk i občanskou nauku. Hlavně se zde naučil kreslit.

Akademie výtvarných umění v Praze

První přijímací zkoušky na akademii byly pro J. B. neúspěšné. Z grafické školy odešel po třech letech, jelikož se studium mělo měnit ve 4leté s maturitou, kterou nechtěl absolvovat kvůli matematice. Proto byl velmi rád, že mu druhé přijímací zkoušky, na které se velmi pečlivě připravoval, vyšly a v roce 1948 byl přijat na Akademii výtvarných umění v Praze.

Akademie výtvarných umění v Praze vznikla v roce 1799 z iniciativy Společnosti vlasteneckých přátel umění jako soukromá instituce. Ve svých počátcích, založená jako kreslířská akademie, pod vedením prvního ředitele J. Berglera, se omezovala na kopírování kresebných předloh a kreslení podle odlitek antických soch. Rozšířením roku 1806 o novou krajinářskou školu, kterou vedl K. Postl se stala malířskou akademií. V období romantismu 30. let sehrála pod vedením A. Mánesa významnou roli při utváření ideálů národního umění. I do oblasti figurální malby byla tehdy vnesena nová atmosféra reformami učebního procesu, o které se zasloužil první český ředitel F. Tkadlík. V této době vyrůstali na akademii představitelé národního obrození, z nichž mnozí odcházeli studovat do zahraničí (J. Mánes, J. Čermák, K. Purkyně, S. Pinkas). Situace se změnila až koncem 60. let, kdy na AVU vyrostla generace Národního divadla — F. Zeníšek, J. Tulka, M. Aleš, V. Brožík, J. V. Myslbek, A. Chittussi aj. Tehdy začala být věnována soustavnější pozornost výuce dějin umění, které od 1869 přednášel A. Ambros, pak A. Woltmann. Zásadní vývojový zlom v dějinách AVU nastal od

³³ Josef Bulant, audio záznam, 5. 4. 2009.

³⁴ Anděla HOROVÁ, Nová encyklopedie českého výtvarného umění N—Ž, Praha 1995, s. 792.

³⁵ Karel Müller (1899—1977), malíř, grafik, profesor SGŠ Praha, Svatopluk Klír (1896—1959), malíř, kreslíř, grafik, profesor SGŠ Praha, Rudolf Beneš (1896—1971), malíř, grafik, profesor SGŠ Praha.

1887 s příchodem J. Mařáka, který se zasloužil o podstatné reformy výuky a na konec i o zestátnění školy v roce 1896. Z tohoto pedagogického zázemí vzešla i generace 90. let, která položila základy pro rozvoj českého moderního umění. Na ně pak navazovala mladší generace, která na počátku 20. století rozvíjela postimpresionismus, fauvismus a kubismus. Její vliv se rozšířil až s příchodem J. Kotěry, M. Švabinského, J. Preislera, J. Štursy. Výuku dějin umění zajišťoval v letech 1918–30 A. Matějček, 1930–58 V. V. Štech, 1958–89 A. Kotalík. Vývoj po únoru 1948 a 70. léta 20. století hluboce poznamenaly další vývoj AVU.³⁶

U M. Holého a V. V. Štecha strávil J. B. 4 semestry, mezi jeho předměty patřily anatomie, perspektiva, architektura aj.³⁷ Navštěvoval také předmět Večerní akt, kde seděly modelem tři ženy – maloval akty do skicáku i v životní velikosti. J. B. nabídl v jihlavském muzeu práci restaurátora, proto přešel k profesoru Slánskémuna obor restaurátorství, kterému se věnoval tři roky.³⁸ Od restaurátorství očekával znalosti a praxi v technice malby, o malířském přednesu, ale dostal se k obrazům jako k poškozenému pacientovi, nudilo ho to, hodně se učil chemii. Rozdíly v názorech na restaurování mezi Slánským a F. Petrem měly vliv na studia J. B.³⁹ Správný restaurátor musí mít vztah k minulosti a uměleckým dílům, čehož se Bulant držel a postupně si budoval vztahy ke vzorům jako je Corot, Monticelli, Chitussi, Navrátil aj.

Jako diplomovou práci restauroval dřevěnou gotickou plastiku Boha Otce, asi z let 1510–1520, pocházející ze „sladovnického“ oltáře v Jihlavě.⁴⁰ Muzeum mu ji přivezlo do Prahy a nabídlo jako práci k restaurování. Profesor Slánský souhlasil. Plastika byla třikrát natřená, původní polychromie nebyla vidět. Pomocí kyseliny octové odstranil nánosy hnědé a šedivé barvy, odhalil ji až na dřevo. Sochu se mu podařilo zrestaurovat. Na akademii získal za svou práci čestné uznání. Ještě za studia na AVU se J. B. zúčastnil restaurátorských prací na zámku Jirny u Prahy, který za okupace vyhořel. S ak. malířem J. Blažejem opravovali olejomalby J. Navrátila v tzv. Alpském pokoji pomocí teplých injekcí a zpevňovačů. Dále opravoval i další Navrátilovo dílo, tentokrát v Liběchově v okrese Mělník. Restauroval hlavně na škole, mimo už prakticky ne, čistil jen několik obrazů, neboť tato práce je velmi nákladná.

Po dobu studií v Praze bydlel u babičky a tety Lídy, nejmladší maminkiny sestry. Svůj čas trávil s přáteli z Akademie nebo malováním. Někdy také chodil za kulturou a zábavou.

Doba studií na Státní grafické škole i na Akademii výtvarných umění v Praze je poznamenána politickými a společenskými změnami. Cesta od lidové demokracie s Národní frontou v čele spěla k únoru 1948 a neblahé sovětizaci. V Praze to politicky vřelo. „*U mě osobně se nic nezměnilo, ale na akademii byl student, kterého před ukončením studia vyhodili a on spáchal sebevraždu. Ještě před únorem 1948 jsem si podal přihlášku do KSČ, ale rychle jsem pochopil, že s politikou nechci mít nic společného, tak jsem hned vystoupil. Báť jsem se, že z toho budu mít nějaké následky, ale nic se nestalo.*“⁴¹

³⁶ Emanuel POCHÉ, Encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1975, s. 506.

³⁷ Miloslav Holý (1897–1974), v seskupení Sociální skupina s Holanem, Kotíkem, Kotrbou. Profesor AVU 1947–1958, rektor 1950–1954, prorektor 1954–57; Václav Vilém Štech (1885–1974), historik umění, profesor na UPRUM a AVU.

³⁸ Bohuslav Slánský (1900–1980) malíř, restaurátor, zakladatel české restaurátorské školy. Restauroval Státní sbírky starého umění NG v Praze, Jindřichohradeckou madonu, Madonu z Veveří, deskové obrazy Mistra Theodorika na Karlštejně, 1946–70 restaurátorství na AVU, obnovoval díla pro Obrazárnu na Pražském hradě, zrestaurování plastik Mistrů Oplakávání ze Žebráka a ze Zvíkova aj.

³⁹ František Petr (1884–1964), malíř, restaurátor, docent a spisovatel, přeložil Vasariho Životopisy umělců, přednášel technologii výtvarných umění a uměleckého průmyslu jako docent na AVU.

⁴⁰ Sladovnický cech patřil k nejbohatším cechům ve městě, jako dar pro církve nechali oltář zhotovit. Skládá se z více částí, o nich nejsou žádné zprávy. Oltář se dnes nachází ve Strahovském klášteře v Praze.

⁴¹ Josef Bulant, audio záznam, 6. 8. 2008.

Zaměstnání J. Bulanta

Vojna a první zaměstnání v Horáckém divadle Jihlava

Na Akademii skončil v roce 1953, poté musel J. B. nastoupit na dvouletou vojenskou službu, kterou vykonával na Šumavě a v jižních Čechách. První rok vojenské služby byl plný cvičení, sportu a různých úkolů, které musel plnit spolu se svým kolektivem. Až druhý rok vojenské služby byl volnější. Jako akademický malíř byl v kolektivu uznáván, proto mu zadali úkol. Měl namalovat na stěnu výjev ze Slovenského národního povstání, zimní scénu vojáků s Janem Švermou. „*Jednou přijel na návštěvu sovětský poradce s delegací, už nevím, jak se jmenoval. Jemu se ten obraz líbil a pochválil mi ho, scéna prý působí velmi hrdině. To mě moc potěšilo.*“⁴² Po vojně se pak již s nikým nevidal, i když si ze začátku s některými kamarády dopisoval. Z vojny jezdil domů jen zřídkka, dostával dovolenou za odměnu.

Po návratu z vojny asi rok neměl práci, místo v muzeu už bylo obsazené. Jednou za ním přišel kamarád, ředitel Horáckého divadla v Jihlavě A. Ondříček, a nabídl mu místo scénografa.

Činnost Horáckého divadla byla oficiálně zahájena 18. října 1940 v Národním domě v Třebíči hrou Jaroslava Vrchlického Soud lásky. Třebíč se stala sídlem divadla, poněvadž v silně poněmčované Jihlavě to tehdy nepřicházelo v úvahu. Během války se divadlo potýkalo s několika problémy; muselo si získat publikum, jezdilo se hostovat do okolních měst, herci a divadelní zaměstnanci se zde často střídali. Situace v protektorátu jim nebyla vůbec nakloněna, přesto se snažili posílit české uvědomění a podpořit národ. 1944 byla uzavřena všechna divadla kvůli totálnímu nasazení.⁴³ Po osvobození naší republiky se divadelní soubor opět sešel, aby herci mohli znovu připravovat divadelní představení pro národ osvobozený od fašismu. Přestěhovali se do centra Horácka – Jihlavy. Divadlo se stále potýkalo s častým střídáním v souboru, ale i přesto mívali s některými inscenacemi velký úspěch. Za všechna představení např. Shakespeareův Večer tříkrálový nebo Othello, Jiráskova Lucerna, Maryša bratrů Mrštíků, Matka od K. Čapka, Těžká Barbora od Voskovce a Wericha, Zeyerův Radúz a Mahulena, Pygmalion od G. B. Shawa, Šrámkův Měsíc nad řekou aj. V roce 1995 se divadlo přestěhovalo do nových reprezentativních prostor, kde sídlí dodnes.⁴⁴ Pro Jihlavu se stalo neodmyslitelnou součástí.

Zprvu váhal, ale jelikož nebyla jiná práce a malba by ho neuživila, nabídku přijal. Byl vedoucím výpravy, zodpovídal za vše, co muselo být na zkoušku i představení včas hotovo. Když bylo potřeba, pracoval i přes noc. V divadle zůstal jen jednu sezónu 1956/1957. Za jeho působení vznikly plakáty k představením Othello, Krvavá svatba, Marie Stuartovna, Švejk, Plačící satyr, Filip II. aj.

„*Vzpomínám si na 20. sjezd ÚV KSSS v roce 1956, kde Chruščov odsoudil Stalina a jeho kult osobnosti. U nás se to ututlávalo, jak mohlo, ale Američané o tom natiskli letáky a házeli je sem k nám z letadel. Jednou jsem šel na toulky do přírody se skicákem a našel jsem tento leták v trní, byl to kompletní Chruščovův projev v češtině, přečetl jsem si ho a pak zničil. Kdybych si ho nechal a našli by ho u mě, byly by z toho potíže. To jsem nemohl riskovat.*“⁴⁵

⁴² Josef Bulant, audio záznam, 16. 7. 2008.

⁴³ Miloš STRÁNSKÝ a kol., Horácké divadlo Jihlava 1940–1995, Jihlava 1995, s. 12.

⁴⁴ Miloš STRÁNSKÝ a kol., Horácké divadlo Jihlava..., s. 13, 19.

⁴⁵ Josef Bulant, audio záznam, 12. 11. 2008.

Působení na Pedagogickém institutu v Jihlavě a Pedagogické fakultě v Brně

A. Toufar z Brtnice, malíř, grafik a pedagog, učil na Pedagogickém institutu a v roce 1960 zde nabídl místo pedagoga i J. B., institut začínal druhý rok a byl o něj velký zájem.⁴⁶

Pedagogický institut v Jihlavě zahájil svou činnost 3. září 1959. Ale několik měsíců poté došlo ke správním reformám, které se dotkly i této školy. V první polovině šedesátých let přestaly být otevírány další ročníky a poslední promoce studentů proběhla v roce 1966. Institut využíval k výuce budovu bývalého krajského i okresního soudu v Tolstého ulici.⁴⁷

Na institut nastoupili také K. Hyliš a J. Kos, s nimiž měl J. B. přátelské vztahy, dále J. Urbanec, Z. Pokorný. Na institutu učil J. B. především kresbu, malbu a výpomocně i jeden semestr dějiny umění. Zůstal zde šest let, do roku 1966, kdy Pedagogický institut definitivně skončil. S jeho prací zde byli všichni spokojeni, těšil se velké oblibě. Při Pedagogickém institutu navštěvoval Večerní univerzitu marxismu–leninismu.

Poté dostal nabídku působit jako pedagog na UJEP v Brně, jeho kolegové dostali nabídku z Českých Budějovic. Zprvu odmítal, neboť nechtěl dojíždět, nakonec však přijal a působil zde od 1. 9. 1966 do 31. 8. 1974. V Brně na UJEP jako odborný asistent přednášel kresbu, malbu, grafiku a dějiny umění, také zde působil jako tajemník oddělení. Během týdne zůstával v Brně a na víkend se vracel domů ke své manželce. Díky cestování do Brna získával některé náměty pro svou tvorbu.

Pedagogická fakulta byla blízko Mendlova náměstí. Zde kolegy J. B. byli I. Zhoř, J. Harláč, V. Drápal, M. Slezák, O. Laštůvka, F. Chmelař, O. Hanzl. Všichni tito muži byli součástí Oddělení výtvarné výchovy při katedře Estetické výchovy UJEP, kde se vyučovalo hudbě, zpěvu, malířství, estetice. Více se přátelil s docentem Drápačem a docentem Slezákem, také s grafikem J. Harláčem. Za normalizace byli Zhoř a Hanzl propuštěni. Vedení slibovalo J. B. docenturu, musel by však vstoupit do KSČ. Raději to odmítl a odešel ze školství. Jeho odchod z pedagogické činnosti zapříčinily i zdravotní komplikace. Bylo mu 51 let, když se školstvím skončil a začal se věnovat pouze malířství. J. B. rád na tyto roky vzpomíná, byl stále obklopen dobrými kolegy a šikovnými studenty, hlavně ženami, u dálkových studentek byl velmi oblíben. Školství bylo dominantou žen, muži byli v menšině.

Osudy svých studentů nesledoval. *„Ženy si většinou změnily svá jména po svatbě, takže co se s nimi stalo, nevím. V Jihlavě znám Pepíka Macka, Viléma Čoučka, Jardu Dajče a Petra Škorpíka. Ten ke mně chodil jako soukromý žák ve svých 14 letech, pak šel studovat umělecká řemesla do Brna. Víím, že Pepík Macek se věnoval učitelství a Vilém Čoupek je sběratelem starožitnictví, má několik mých děl. Učil jsem je jak se učit, jak se dívat, vnímat a chápat. Nebo jsem se o to aspoň snažil.“*⁴⁸

Vzpomínka Viléma Čoučka, studenta Pedagogického institutu: *„Poznali jsme se asi v roce 1960 na Pedagogickém institutu v Jihlavě. Tehdy mi bylo 20 let. Studoval jsem učitelství pro první stupeň základní školy, výtvarnou výchovu a dějiny. Katedru vedl Karel Toufar, dále si pamatuji na Josefa Kose, Karla Hyliše a Urbance. Ze známých žáků pana Bulanta si pamatuji Jaroslava Dajče a Josefa Macka. Petr Škorpík byl Bulantovým jediným soukromým žákem, byl to výborný skicář. Studium v Jihlavě jsem ukončil v roce 1965 a pokračoval v dalším studiu v Brně. S rodinou Bulantových jsem měl dobré vztahy, znal jsem jeho rodiče, občas jsem je navštěvoval. Jeho tatínek byl vášnivý filatelista, sbíral staroněmecké a rakous-*

⁴⁶ 1904–1906 byla postavena budova justičního paláce — třípatrová tvořící pětiúhelník. Justice zde sídlila do roku 1960 (známa díky procesu s J. Stříbrným 1932/1933), v letech 1960–1966 využíval budovu Pedagogický institut — první vysoká škola v Jihlavě. Dnes je zde Vysoká škola polytechnická.

⁴⁷ Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava. ..., s.689

⁴⁸ Josef Bulant, audio záznam, 12. 11. 2008.

ké známky, občas jsem mu nějaké přinesl, vedli jsme zajímavé debaty, byl velmi sečtělý. Dokonce jsem nesl rakev tatínka pana Bulanta na jeho výslovné přání.

Pana Bulanta považují za jednoho z nejlepších žijících umělců. Gustav Krum i Karel Toman žili v Praze, měli jiné zázemí a podmínky pro tvorbu, ale pan Bulant se nikam nedral, plně mu vyhovovala Vysočina. Jeho obrazy se prodávaly za přijatelné ceny, klidně by se mohly prodávat za vyšší ceny, možná je trochu nedocenený. Nikdy se netlačil dopředu, možná to bylo jeho povahou, znají ho v Havlíčkově Brodě a po Vysočině, jinde ale ne, což je škoda. Rádo by malířů je desetitisíce, ale opravdových umělců jako hrst šafránu.

Jeho hodiny byly příjemné, zajímavé, někdy jsme se scházeli i mimo školu, třeba v kavárně. Tam jsme diskutovali o všem možném, bylo to přínosné víc než sezení v lavicích.“⁴⁹

Manželství J. B.

Svou ženu Marii, rozenou Holíkovou, potkal J. B. v Praze, kde žila se svou matkou. Pocházela od Kladna z chudé vesnické rodiny. Seznámili se na jedné zábavě na Smíchově, kde byl se strýcem a tetou tancovat. Byla o sedm let mladší. Vzali se 4. února 1951, když ještě studoval Akademii. Poté se s ním přestěhovala do Jihlavy, kterou si velmi oblíbila. Zatímco byl na vojně, žila s jeho rodiči. Dítě neplánovali, byl stále pryč a nebyly ani vhodné podmínky pro výchovu. Po návratu z vojny neměl zaměstnání, tak ho živila ze svého platu pomocné účtařky ve firmě Medika.⁵⁰ Od roku 1960 zůstala v domácnosti.

„Vzpomínám si na první společné Vánoce se ženou u mé rodiny. Bála se, že bude ryba a rybí polévka, nikdy takové jídlo nejedla, protože její maminka moc nevařila, a nechtěla mou maminku urazit. Tatínek jí poradil, aby si přidala do polévky ocet, že jí pak zachutná. A měl pravdu, od té doby ji měla ráda.“⁵¹

Paní Bulantová byla pracovitá, šetřivá a obětavá žena. Všechno zvládala sama, dobře vařila a potrpěla si na pořádek. Bez problémů jí svěřoval finance, starala se o hospodaření s penězi. J. B. si nechával peníze na kávu, cigarety a filatelii. Když trávila svůj čas doma, háčkovala, šila, vyšívala, pletla, četla nebo poslouchala rádio.

J. B. pracoval v Brně a doma moc času netrávil, zvykla si, že je často sama doma, nikdy si však nestěžovala. Stejně tak měla velké pochopení pro jeho tvorbu a plně ho v ní podporovala. Ráda chodila na procházky po okolí. Často vyrazila ven se svým mužem, za pěkného počasí se koupali v rybníce, J. B. využíval takových chvil k práci, sedl do trávy a kreslil.

„Vzpomínám si na jeden den asi před 40 lety, s manželkou jsme odpočívali u nově vybudovaného rybníka. Nikde nebyl stín, tak dostal jsem úpal. Nemohl jsem hýbat hlavou a byl jsem pěkně mrzutý, nemohl jsem malovat a pěkně mě to štvalo. Nebo jednou, když jsem byl malovat v Horním Kosově, nebavilo mě to, a tak jsem se vrátil domů dřív. Žena mi vynadala, co tam dělám, že se jí pletu pod nohy, když dělá úklid a pere velké prádlo. Řekla mi, že svou práci ještě nemůžu mít hotovou, ať jí to ukážu. Pěkně mi vyčinila. Druhý den jsem se tam vrátil a obrázek domaloval.“⁵²

Do současného bytu se nastěhovali na jaře 1982, vše zařizovala manželka, sám by si neporadil.

„Má žena měla zdravotní problémy. Nešla včas na vyšetření, takže když ji objevili bulku v levém prsu a následně rakovinu prsu, bylo již pozdě. Říkal jsem jí, ať si to pravidelně kontroluje, ale neudělala to. Primář Bechyně ji operoval v boskovické nemocnici, odebral ji prs, pak se její stav přes léto zlepšil, avšak na podzim opět

⁴⁹ Vilém Čoupek, audio záznam, 13. 11. 2008

⁵⁰ Medika je firma vyrábějící a skladující léky, zdravotnické potřeby.

⁵¹ Josef Bulant, audio záznam, 9. 9. 2008.

⁵² Josef Bulant, audio záznam, 9. 9. 2008.

zhoršil. Když v zimě onemocněla, přišlo se na to, že se jí metastáze dostaly až do plic, už jí nemohli pomoci. Jezdila na léčení do Brna, její zdravotní stav se stále měnil, v květnu však přišel zlom, který skončil její smrtí 4. srpna 1987 v jejích 57 letech. Špatně se jí dýchalo, už neměla sílu žít dál. Přála si, abych nebyl smutný. Dělal jsem, co jsem mohl. Po celou dobu léčby jsem za ní jezdil, dodával jí odvalu a snažil se nedávat najevo, jak moc se bojím. Ani její mamince jsem nesměl o jejím stavu nic říct, její přání jsem respektoval. Po její smrti jsem neměl sílu jí to říct, proto jsem požádal přítele Karla Tomana, aby to její mamince sdělil za mě. Po smrti ženy jsem přestal chodit ven, ztratil jsem motivaci. Bylo mi hodně smutno, než jsem se z toho dostal. I teď na ni často vzpomínám.“⁵³

Bulantovi nejbližší přátelé

J. B. pasoval sebe a své přátele Gustava Kruma a Karla Tomana na 3 mušketýry. Karel Toman (1930) byl o sedm let mladší než J. B. a o šest let než G. Krum. Pocházel z Jihlavy. Seznámili se na Akademii, kde studoval v letech 1949–54 u prof. Sychry a Pukla. Znovu se setkali až v Jihlavě. Krum i Toman byli Bulantovi i rádci v jeho tvorbě, Krum hodně kritický, nebral si servítky, Toman mírnější. Karel Toman žil v Praze s rodinou a za přáteli jezdil do Jihlavy. Napsal a ilustroval knihu Vojenské stejnokroje, svůj život zasvětil grafice a ilustracím. Zemřel v roce 2000 po návratu ze Sýrie, když zkolaboval na letišti. Velmi často vzpomínal na svou ženu Emilku, která byla známou grafičkou.

Gustava Kruma (1924) poznal na německé měšťance a spřátelili se. „Rukoval jako německý voják na frontu v druhé světové válce, i když jeho matka byla Češka. Zběhnul k Rusům, dostal se až do Buzuluku, vrátil se s naší armádou do Popradu, tam ho obvinili, že je SS a poslali ho s německými zajatci do Kyjeva. Matka mu zařídila návrat do vlasti před rokem 1948. Po návratu pracoval v Karlových Varech v porcelánce, kde se seznámil se svou ženou, Němkou, narodili se jim syn a dcera.“⁵⁴ V letech 1949 – 1954 studoval na AVU v Praze u prof. M. Holého a na grafické speciálce prof. V. Pukla. Krum patří mezi přední ilustrátory, jeho díla jsou hodně vydávaná v zahraničí, např. mayovky, Sienkiewiczovi Křižáci. Známý je i ilustracemi v časopisech nebo díky cyklům o historickém vývoji měst. Do dneška se celá Krumova rodina s J. B. stýká a často si telefonují.

⁵³ Josef Bulant, audio záznam, 16. 7. 2008.

⁵⁴ Josef Bulant, audio záznam, 6. 8. 2008.

Umělecké působení

Základy malířského umění

Všichni výtvarníci, nejen J. B., znají základní pravidla, metody a poznatky pro svou tvorbu, jež mohou čerpat při studiu nebo získávat svou praxí. Za všechny jsem vybrala do následujících kapitol tyto:

Podklad

V malířství je stále nejpoužívanějším podkladem plátno, které se vyrábí ze lnu nebo bavlny, někdy také ze syntetických vláken. Plátno se napíná na dřevěné upínací rámy, které lze dostat ve specializovaných obchodech, k napnutí jsou potřeba napínací kleště, sešivačka a nůžky. Jako další materiál pro podklad lze využít dřevo, je levnější, skladovatelnější a pevnější. Dřevo musí před použitím úplně vyschnout, jinak se zkroutí. V dnešní době se používají i náhražky za dřevo jako jsou hobra, překližka, dřevotříska. Jako další podklad slouží karton, lepenka, papír. Šeps neboli podkladový nátěr nejen impregnuje a chrání materiál podkladu, ale slouží současně jako základ ke snadnému nanášení barev. Tradičním a nejlepším podkladovým nátěrem pro olejomalbu na napnutém plátně je olejový šeps z olovnaté běloby. Bílý podklad nemusí všem vyhovovat, někteří volí tónovaný podklad, zde jde o zcela subjektivní volbu autora, používají se jemné, neutrální odstíny. Akvarelový papír je vhodným podkladem pro akrylové barvy, tužku, tuš, kvaš, pastel a akvarel. Pro malbu pastelem se vyrábí speciální pastelový papír s jemnou strukturou. Pastelový papír se vyrábí v široké škále barev. Při malbě pastelem zůstávají některé plochy papíru nepokryty barvou a barva podkladu se tak stává součástí obrazu. Pro kresbu se používá manilový, japonský, indický papír. Struktura papíru má vliv na charakter a vzhled tahů kresby.⁵⁵

Prostředky ke kresbě

Tužka je nejvhodnější a nejvšestrannější kreslicí prostředek, díky jednoduchosti lze kombinovat linie a tónované plochy. Tužky se vyrábějí v široké škále tvrdosti, od H tvrdých po B měkké. Kreslit lze i pastelkami, kterých je několik druhů a nespočetně odstínů. Uhel se jako kreslicí prostředek používal již v pravěku, je snadno opravitelný a použitelný. Kreslicí uhel se vyrábí z větviček vinné révy, buku nebo vrby. Pastely se vyrábějí z jemného pigmentu smíchaného s pojivem a spleené dohromady arabskou gumou do konzistence husté pasty. Existují čtyři druhy pastelů: měkké nebo tvrdé pastely, pastelové tužky a olejové pastely s živočišným tukem. Pero a tuš znali již staří Egypťané, patří k jednoduchým a hojně užívaným kresebným prostředkům, vyrábí se z rákosu, husího brku nebo kovu zasazeného do násadky. Pera jsou se zásobníkem nebo namáčecí.⁵⁶

Malířské potřeby a techniky

Olejové barvy obsahují práškový pigment smíchaný s přirozeně zasychajícím nebo polozasychajícím olejem. Umělecké barvy se vyrábějí v široké škále odstínů a s dobrou barevnou hutností. Obsahují vysokou koncentraci pigmentu a kvalitní pojivla z jemných lněných nebo makových olejů. Běloba je nejdůležitější barvou na malířské paletě, protože ji malíř užívá mnohem častěji než všechny ostatní barvy. Prodává se několik druhů bělob, každá má jiné vlastnosti, nejvšestrannější je titanová běloba, dále existují i olovnaté nebo zinkové.

Základ tvoří 12 barev: titanová běloba, žluť citrónová, kadmium žluté, okrasvětlý, siena přírodní, kadmium červené, rumělka stálá, violet stálá, zeleň tyrkysová, modř ultramarinová, modř kobaltová, siena pálená. K dalším často pou-

⁵⁵ Angela GAIROVÁ, Příručka pro výtvarníky, úplný přehled malířských a kreslicích materiálů a technik, Praha 2003, s. 12-34.

⁵⁶ Angela GAIROVÁ, Příručka pro výtvarníky..., s. 38-53.

živaným barvám patří země zelená, umbra přírodní, ftalocyaninová modř, sráž alizarinová, slonová černá aj. Podle světelné stálosti rozdělujeme barvy do tří skupin, ASTM I – vynikající světelná stabilita, ASTM II – velmi dobrá světelná stabilita, ASTM III – nedostatečná světelná stabilita. Ředidla nebo rozpouštědla jsou kapaliny, které se užívají k rozředění barev, snížení jejich tuhosti.

Při olejomalbě se používají štětce, které musí držet svůj původní tvar a vydržet otírání po plátně. Vyrábějí se z prasečích, veveřčích nebo sobolích chlupů, štetin. Číslo štětce, jeho velikost a tvar závisí na stylu a technikách umělcovy malby. Po skončení každé práce je nutné štětce řádně vyčistit ředidlem a dobře uložit.

„V malířství se používá dvojího druhu štětců: tj. štětců veveřčích a z prasečích štetin. Vezmi ocásky veveří a tyto ocásky mají býti vařené, nikoli syrové. Nejdřív vyškubej chlupy na jeho špičce, kde jsou nejdelší, a použiješ několika takových konečků ocásků a ze šesti nebo osmi budeš míti štětec, kterým se zlatí na obraze, tj. navlhčuje se jím. Vrať se tedy zase ke svému ocásku a vezmi si jej do ruky, a sejmi chlupy z prostředku ocásku, ty nejrovnější a nejtuzší a postupně z nich nadělej skupinky. Ty namoč do sklíčky s čistou vodou a po částech je mezi prsty stiskej. Pak je nůžkami přistříhni, a když jsi z nich nadělal dosti svazečků, dej jich dohromady tolik, aby to vydalo štětce takové tloušťky, jako potřebuješ; takové, aby šly do brků supích jako do držátka, pak takové, aby šly do brku husího a slepičího nebo holubího. A když sis nadělal tyto druhy, srovnáv jednotlivé chlupy, aby měly špičky úplně v rovině, vezmi voskovanou nit nebo hedvábí, svaž je dobře dohromady na dva uzlíky, každý druh pro sebe, jak silné chceš ty štětce. Pak vezmi svůj brk zástrčkový, podle množství chlupů svázaných a brk rozšíř na konci. A zastrč ty chlupy do těch brků. Zastrč je tak daleko, aby z těch špiček povykupovalo tolik, aby štěteček byl tuhý, čím tužší a kratší je, tím lepší a jemnější. Potom si udělej držátko z javorového nebo kaštanového dřeva...“⁵⁷

K malbě je dále potřeba i paleta, kde se barvy míchají, čím větší, tím více místa k míchání. Vyrábějí se z různých materiálů a v různých tvarech (obdélník, ovál, ledvina).

Práce s olejovými barvami začíná jejich nanášením v první tenké vrstvě k rychlému pokrytí bloků základních tvarů a hlavních barevných tónů. Toto podmalování poskytuje základ, od něhož se odvíjí další malba stejně jako kompozice. Nejvhodnější pro podmalbu jsou olovnatá běloba a zředěné hnědé barvy, rychle schnou a tvoří pevnou vrstvu.

Akvarelové barvy se skládají z velmi jemného pigmentu spojeného roztokem arabské gummy. Guma umožňuje barvě, aby se dobře ředila s vodou a dala se nanášet v tenké vrstvě. Základní akvarelové barvy jsou kadmium žluté, kadmium červené, violeť stálá, ultramarín modrý, modř kobaltová, siena přírodní, siena pálená, umbra pálená, k dalším žádaným barvám patří modř blankytná, ftalocyaninová modř, kobaltová violeť, umbra přírodní, okraj světlý, zeleň tyrkysová, červeň benátská. Podle světelné stálosti se dělí do stejných skupin jako barvy olejové. Při práci s akvarelovými barvami se používají štětce ze sobolích, veveřčích chlupů, z hovězích nebo kozích štetin, ze syntetických vláken. Palety na akvarel mají většinou vyhloubené jamky, v nichž lze míchat barvu s vodou. Základem akvarelu je malba lazurními vrstvami, dále technika mokré do mokrého, která se používá hlavně pro nebe a vodu, nebo mokré na suché, kdy je vrstva barvy před další už suchá.

Kvaš označuje vodové krycí barvy nebo barvy s přísadkou klišu. Kvalitní kvašové barvy mají vysoký obsah pigmentu, což zaručuje jejich sytost, čistotu

⁵⁷ Cennino CENNINI, *Kniha o umění středověku*, Praha 1946, kapitola 64, s. 98.

a intenzitu. K základním kvašovým barvám patří kadmium žluté, kadmium červené, ultramarín modrý, umbra přírodní, zeleň tyrkysová, okr světlý. Malovat jimi lze na různé povrchy, bělost papíru v tomto případě není potřebná. Ředí se vodou nebo se přidává běloba.

Vaječná tempera má dlouholetou tradici. Tempera je vodou ředitelná barva, která se vyrábí smícháním vaječného žloutku s pigmentem a destilovanou vodou. Při zasychání se vypařuje voda a barva zanechá na povrchu podkladu tenkou vrstvu, která je velice tvrdá. Základní barvy temperey jsou kadmium žluté, sráž alizarinová, ultramarín modrý, zeleň tyrkysová, okr světlý, umbra přírodní, sie na pálená. Tempera se používá pro jemnou precizní práci.⁵⁸

Technika alla prima označuje malířský postup, kdy je obraz dokončen hned na prvním sezení, nepoužívají se klasické podmalby nebo předběžné kresby. Smyslem tohoto postupu je zachytit bezprostřední dojem z motivu energickou malbou s použitím rázných tahů a s minimálním mícháním barev. Technika impasto představuje nanášení hutných nezředěných barev v silných vrstvách, takže stopy nanášení štětcem a jinými nástroji jsou jasně zřetelné.

Malíři mohou malovat v ateliéru z paměti nebo přímo v přírodě „en plein air“. Malba v otevřené krajině má i své nevýhody: změna světla, změna počasí během práce, poletující listí a hmyz. Nevýhody přebije radost z přírody, vnímání zvuků a vůní, spontánnost umělce. Nebo lze obraz rozmalovat v přírodě a dokončit v klidu ateliéru. K práci v přírodě potřebujeme stojan, kufflík s barvami, paletu, připravené podklady pro malbu, skicáky. V ateliéru je důležité klidné prostředí a dobré osvětlení, všechny pomůcky malíře (papíry, plátna, desky, barvy, štětce, stojan, stůl) jsou okamžitě po ruce.⁵⁹

Barvy

Barevný kruh je důležitou pomůckou pro práci malíře. Je to zjednodušená verze barevného spektra stočená do kruhu. Obsahuje barvy primární (červená, žlutá, modrá) a sekundární (oranžová, zelená, fialová) a z nich odvozené další barevné odstíny. Primární barvy jsou jediné, které nelze namíchat ze žádné jiné barvy. Sekundární barvy vznikají smícháním dvou primárních barev ve stejném poměru. Terciární barva vznikne smícháním stejného množství primární barvy se sekundární barvou.

Barvy se dělí na teplé a studené. Teplé barvy jsou ty, které na barevném kruhu leží mezi žlutými, oranžovými a červenými odstíny. Studené barvy tvoří škála červenofialových, modrých a zelených odstínů. Protože teplé barvy mají tendenci opticky vystupovat do popředí obrazu a studené barvy naopak ustupovat opticky do pozadí, kontrast teplých a studených barev pomáhá na obraze vytvořit dojem prostoru, a tak budovat jeho kompozici.

K míchání čistých odstínů se používají barvy jako žlutá citrónová, kadmium žluté, kadmium červené, kraplak růžový, ftalocyaninová modř, modř ultramarinová, modř tyrkysová, ftalocyaninová zeleň. Barva vyjadřuje nálady obrazu a vyvolává citové odezvy v mysli diváka. Kontrast barvy nastává, když se střetnou barvy opačné charakteristiky.⁶⁰

Ochrana obrazů

Obrazy se umísťují v prostředí, kde není vlhko, příliš teplo a prach. Jedno z největších poškození obrazů způsobuje silné a přímé světlo, barvy blednou a lak se zakaluje. Kresby se ochraňují použitím fixativu, který zabrání drolení pigmentu měkkých materiálů. Jde o zředěný bezbarvý lak, který se rozpráší na povrch obrazu. Lak chrání vrstvu barev před poškozením vlhkem, prachem,

⁶⁰ Angela GAIROVÁ, Příručka pro výtvarníky ..., s. 170-185.

poškrábáním nebo vzdušnými nečistotami. Laky se vyrábějí z přírodních nebo syntetických pryskyřic. Styl a barva rámu by měly být doplňkem obrazu, měly by ho zvýraznit, ale rozhodně by neměly příliš upoutávat pozornost. Při výběru rámových lišt je důležité zvážit jejich šířku, barvu a vzorek, aby se hodily k obrazu samotnému.⁶¹

Raná tvorba

Inspirací pro J. B. v jeho začátcích byla Skupina 42.⁶² „*Chittussi a Kosárek na mě měli velký vliv na začátku tvorby, velmi si cením krajinářů. Camila Corota považují za obra, kterému se nebudu nikdy rovnat. Jejich díla mě oslovovala, rukopisem a kladením štětce jsem se snažil přiblížit Chittussimu a Corotovi. Vliv Chittusioho je patrný především na různých pohledech na Jihlavu a její okolí, na rybníčky s rákosím. Malováním krajin a romantických výjevů jsem se přibližoval Delacroixovi, Monticellimu.*“⁶³ J. B. má velmi kladný vztah k francouzským umělcům 19. století, k impresionistům, romantikům i realistům.⁶⁴

Díky profesoru Slánskému se J. B. na Akademii seznámil s dílem italského malíře Cennina Cenniniho, který své dílo Traktát o malířství napsal v roce 1437. Nám čtenářům je toto dílo známé jako Kniha o umění středověku.⁶⁵ Traktát seznamuje malíře se středověkými technikami, popisuje jednotlivé úkony a dobové možnosti, ukazuje, že i v tehdejší době si umělec dokázal poradit. Kniha je rozdělena do 189 krátkých kapitol (umění obecně, jak se vzdělat u mistra, jaký druh pomůcek a materiálů používat, popis všech technik a námětů, příprava různých barevných tónů, rady do života umělce, mozaiky, fresky, tkaniny aj.). Cennino Cennini se narodil kolem roku 1360 nebo 1370 v Colle di Valdesa malíři Ondřeji (Andrej) Cenninimu. 12 let se učil u Agnola Gaddiho v Florencii, který se učil u svého otce Taddea a ten byl žákem Giotta. V Padově pracoval u rodu Carrarů a také se zde oženil s Riccou di Ricca da Citadella.⁶⁶ Traduje se, že Cennino napsal svůj traktát ve vězení Stinche, což je vězení pro dlužníky, kteří žijí v bídě. Cennino ve svém díle píše: „*A co nejdříve můžeš, svěř se vedení mistra, abys od něj učil, a co nejspoději budeš moci, od něj odejdi.*“⁶⁷ O životě umělce píše: „*Tvůj život má být vždy spořádaný, tak jako bys studoval teologii nebo filosofii nebo jiné nauky, tj. máš jíst a pít nejméně dvakrát denně, a to jídla stravitelná, hodnotná, a pít vínečka lehká; udržuje a pěstuje svou ruku, chrání ji před únavou, jako je házení kamením, vrhání železných koulí, a před jinými mnohými věcmi, jež ruce škodí, působíce těžkost ruky. A ještě jeden je vliv, kterému hově, můžeš si zlehčiti a oslabiti ruku tak, že se bude chvěti a třepetati více nežli ve větru list. A to je přílišný styk se ženským pohlavím.*“⁶⁸ Touto radou se J. B. řídí celý svůj život.

Bulantovy výtvarné práce z dob studií se nedochovaly, byly odcizeny nebo se ztratily. Z dochovaného zápisníku, ve kterém J. B. vedl seznam svých děl od roku 1953, tedy po ukončení Akademie, je patrné, že tvořil především olejomalby.⁶⁹ Do roku 1960 je zde uvedeno 248 olejomalb na plátno, karton, dřevo. Každé dílo je doplněno rozměrem. Z druhé strany zápisníku jsou seznamy majitelů, kteří koupili nebo dostali některé obrazy. Tyto zápisy pocházejí z let 1950, 1953, 1960 – 1974, kromě jména majitele je zde zapsán název obrazu, rozměr a technika.

Kresby perem, křídou, tuší se dochovaly ve skicových blocích z let 1956 – 1963. Díky nim lze určit okruh Bulantova působení: Vysoká, Rančívov, Kosov, Pístov, Pančava, Sasov, Škrlovice, Plandry, Jamné, Loukov, Střížov, Dolní a Horní Smrčné, Uherčice, Petroviče, Čížov, Bílý Kámen, Maršov, Milíčov aj.⁷⁰

⁶¹ Angela GAIROVÁ, Příručka pro výtvarníky..., s. 232–241.

⁶² Skupina 42— vznikla ze schůzek přátel ve válečných 40. letech, datum 27. listopadu 1942 určuje ustanovení „pracovní skupiny“. Na první výstavě v roce 1943 se uvádějí bez názvu, v letech 1945–46 vystavovali pod označením Skupina 42. Během doby se ustálil počet členů. Malíři F. Gross, F. Hudeček, J. Kotík, K. Lhoták, B. Matal, J. Smetana, K. Souček, sochař L. Zív, fotograf M. Hák, básníci I. Blatný, J. Hanč, J. Hauková, J. Kainar, J. Kolář, teoretici J. Chaloupecký, J. Kotalík. Umělci se shodovali v okouzlení městem, k němuž přilnuli v době ohrožené existence. Nespokojovali se s civilizačními atributy města, ale vytvářeli novodobý mýtus s vědomím kontinuity moderního umění. Rok 1945 vnesl nové zřetelo do činnosti skupiny i jednotlivců. Všichni malíři a sochaři se účastnili prvních výstav československého umění v zahraničí, 1946 Paříž, Brusel, 1947 Luzern. Poválečný rozvoj netrval dlouho, v roce 1948 byla společná aktivita Skupiny 42 ukončena.

⁶³ Josef Bulant, audio záznam, 12. 11. 2008.

⁶⁴ Impresionismus— umělecký směr 2. poloviny 19. století. Označení použil poprvé francouzský novinář Leroy v časopise Charivari z 25. 4. 1874, chtěl zesměšnit způsob malby nezávislých malířů, kteří vystavili svá díla mimo oficiální Salón, u fotografa Nadara na bulváru des Capucines č. 35. Odvodil ho z názvu Monetova obrazu Dojem, vycházející slunce. Termín však přijali sami malíři a brzy se pro toto avantgardní umělecké hnutí vžil. Zrodilo se ve Francii, působilo zde plynule posledních čtyřicet let 19. století a ovlivňovalo malbu v Evropě ještě v prvních desetiletích 20. století. Mezi impresionistickou generaci patří C. Monet, A. Renoir, P. Cézanne, E. Degas, C. Pissarro, A. Sisley, A. Guillaumin a B. Morisotová. Jejich záměrem bylo úplně osvobození malby od učení a rétoriky, od zatížení literaturou a fantastikou, chtěli, aby se spoléhala na zrak a smyslový vjem a působila jen svou barvou na ploše. Malířský šerosvit nahradilo obměňování barev, obraz se rozjasnil a nabyl svěžesti. Impresionismus zasáhl do výtvarného umění, literatury, hudby, do duchovního i uměleckého vývoje. Umělecký realismus— názor zachovávající ve výtvarném zobrazení konkrétnost, individuálnost a jedinečnost skutečnosti, jak je zprostředkuje především zraková zkušenost. V užším historickém významu to je termín označující vývojově nejzávažnější umělecký směr evropského umění v době mezi 1830—1890. Odmítl idealizaci klasicismu i únik některých romantických proudů do minulosti, zcela zaměřen k věcné i společenské skutečnosti tak, jak ji prostředkuje zraková zkušenost, bez poetizace, idealizace, avšak nikoli bez přetváření, obrazy tohoto směru byly proto dobovou kritikou nazývány školou ošklivosti. Směr se zaměřuje na skutečný život ve městě a na venkově (práce proletáře, sociální sebevraždy, práce na venkově, divadla, periférie, vydědění společnosti aj.). Romantismus— tvaroslovně různorodý směr z konce 18. a počátku 19. století, jeho trvání je obsahově a časově vymezeno podle jednotlivých zemí. Vznikl v Anglii 1790—1830, ve Francii 1789—1848, v Německu 1800—1850, v českých zemích od 1. čtvrtiny do konce 19. století. V době napoleonských válek a feudálních absolutistických režimů obrátil zčásti stále myšlenky svobody jedince, spojené s národním sebeuvědoměním a osvobozeným hnutím. Dominovalo krajinářství, které vyslovovalo nový kosmický vztah k přírodě, protiklad k civilizaci a industrializaci. Romantický životní pocit spojoval s přírodou svobodu, již se člověku industrializované společnosti dostávalo stále méně a která zůstávala výsadou majetných společenských vrstev. Krajinářství téma svobody přenáší na motiv divoké a nedotčené krajiny, v níž se člověk objevoval jako nepodstatná součást dění. Cílem romantického malířství je podat skutečnost také v její empirické správnosti a celistvosti, tento záměr odvracel malířství od idealizace, od prostoru a tvaru podle klasických norem, zdůrazňoval význam barev. Ústředním tématem romantismu je konflikt mezi jedincem a společností, střetávání snu a vidiny s omezující skutečností všedního života, zklamání a rozčarování z nenaplněných citů, sarkasmus, bolestná skepse, pocit osamocení a odcizení. Romantismus ovlivnil následující umělecký vývoj.

Raná tvorba

Když J. B. ukončil zaměstnání v Brně v roce 1974, stal se malířem na volné noze. Maloval a maluje hlavně krajiny, ateliérové, městské, venkovní, ale i zátiší, květiny, romantické pohledy, různé dominanty i celé pohledy Jihlavy nebo jen jejich části. Podle děl vystavovaných na výstavách se věnoval hlavně olejomalbě, kresbě a pastelům, akvarelů je méně.

Jeho dílo je těžko zařaditelné, nemá přesně vyhraněná kritéria, která by určovala směr nebo zaměření. Sám přesně neví, do které skupiny patří, neboť 20. století je ve znamení působení více uměleckých proudů najednou. Pro druhou polovinu 20. století byl typický socialistický realismus, avšak tvrdí, že jeho díla lze zařadit mezi surrealistické, poetické i realistické.⁷¹ Zajímá ho i abstrakce, postmoderna ho neoslovuje.

Výstavy a členství

Vystavoval především ve svém regionu. Své výtvořky J. B. prodával a vystavoval v Díle 1963, později v Horáckém divadle Jihlava 1967.⁷² V roce 1973 se uskutečnila souborná výstava k jeho 50. narozeninám a v roce 1983 k jeho 60. narozeninám (60 maleb, 25 kreseb a grafik). Výstavy mimo Jihlavu pořádal Svaz umělců nebo jiné galerie. Další výstavy se konaly v Horácké galerii v Novém Městě na Moravě v roce 1980 a v Galerii výtvarných umění v Havlíčkově Brodě v roce 1978 (42 maleb, 11 kreseb, 20 grafik), v Kulturním domě v Žirovnici v roce 1981, opět v Díle rok 1998, kdy Dílo právě končilo. V Kulturním domě v Prostějově v roce 2003 vystavoval na přání Tomana a Kruma, kteří vystavovali tamtéž. Poslední výstava se uskutečnila v Domě Gustava Mahlera v Jihlavě v roce 2004, kde byla prezentována jen část tvorby (56 maleb a kreseb).

Ctimír Linhart do katalogu k výstavě v Havlíčkově Brodě u příležitosti 55. narozenin J. B. napsal: „*Základem práce Josefa Bulanta je krajina Českomoravské vysočiny, zvláště okolí Jihlavy, která se stala pro něj základním výtvarným a tvůrčím bytím. Již na škole se seznamuje s francouzským malířstvím a především ho zaujala škola barbizonská a mezi nimi Camille Corot. Je to zvláště jeho lyričnost, jeho umění spojovat tvarovou výstavbu krajiny s její vzduchovou náplní a jeho měkký osobitý rukopis, kterým dosahuje jemných barevných vln, až barevné hudby. A na tyto některé prvky Corotovy malby navazuje začátkem šedesátých let právě Josef Bulant. .... Věren lyričnosti, kvalitě a pevné skladbě, ujasňuje si osobitou formu vyjádření, navazující na některé prvky novodobého výtvarného umění – hlavně sociální umění s tématickým okruhem Skupiny 42. .... Ve svých obrazech vytváří novou, poetickou realitu, opřenou o řadu vzpomínek a osobních prožitků, o uvědomění si bezprostředního vztahu člověka k přírodě – k rodné Vysočině.*“⁷³

J. B. byl členem Svazu československých výtvarných umělců a účastnil se jejich výstav v Jihlavě, Brně, Velkém Meziříčí aj.⁷⁴ O kandidátství a členství ve svazech, spolcích rozhodovali jiní, nebylo to na přímý podnět J. B., většinou na doporučení jeho přátel, např. B. Laciny z Brna. Ve Svazu umělců Vysočiny se mnoho neangažoval, nezajímalo ho to. Zúčastnil se kolektivních výstav Výtvarníci Vysočiny v OGV Jihlava a Velké Meziříčí v roce 1976, Výtvarníci Jihomoravského kraje v Brně v roce 1979, Výtvarná tvorba na Vysočině v OGV Jihlava v roce 1981, Sdružení výtvarných umělců Vysočiny v OGV Jihlava v roce 1991 a mnoha jiných.

Jeho dílo je zastoupeno ve sbírkách:

1. OGV Jihlava (viz příloha)

⁶⁵ Cennino CENNINI, *Kniha o umění středověku*, Praha 1946.

⁶⁶ Cennino CENNINI, *Kniha o umění středověku ....*, s. 244–5.

⁶⁷ Cennino CENNINI, *Kniha o umění středověku ...*, kapitola 3, s. 46.

⁶⁸ Cennino CENNINI, *Kniha o umění středověku.....*, kapitola 29, s. 65.

⁶⁹ Tento zápisník je soukromým majetkem J. B.

⁷⁰ Viz mapka v příloze.

⁷¹ *Surrealismus*— umělecký směr vzniklý ve Francii v meziválečné období, jeho výtvarný názor těžil z obrazotvornosti ovlivněné intuící, podvědomím, přeludy aj. Název vznikl tím, že na směr byl A. Bretonem a P. Soupaultem přenesen termín z podtitulu Apollinairovy hry Prsy Tiresiovy „surrealistické drama“, a pak také z básníka obrazného objasnění nové poetické reality. V surrealistickém hnutí byl brán zřetel na sociální aspekty a snahy o změnu světa. Trvalým místem výstav se stala Surrealistická galerie v Paříži. Inspiračním zdrojem byla díla např. Dürera, Arcimbolda, Blakea, Bosche, Chagalla aj., rysy některých směrů (manýrismu, symbolismu, expresionismu, dadaismu nebo např. výtvořky duševně chorých). Často používali montáže, koláže, kolektivní kresby, automatické tisky, různé kombinace, slučování různých prvků, z nichž vytvářeli novou realitu jakoby mimo čas a prostor. Osvobozená představivost surrealismu byla namířena proti měšťácké společnosti a jejímu útlaku lidského jedince, částečně i proti náboženským mýtům.

Poetismus— v jistém smyslu byl českou obdobou evropského dada, předstupněm surrealismu. Zdůraznil souvislost mezi básní a obrazem („báseň má být nazírána jako obraz a obraz má být čten jako báseň“). Poetismus se vyjadřoval v různých formách, např. v poetickém primitivismu nebo obrazových básních, poetizaci stylových prostředků — futurismus, purismus, konstruktivismus. Šlo o vytvoření koncepce simultánního obrazu, jenž by spojoval prvky figurativní i nefigurativní, lyrické i věcné, iluzivní i znakové v jednotě prostoupené „poezíí“. Představiteli byli Toyen, Zrzavý, Muzika, Štyrský, Filla aj. Významným počinem byla výstava nazvaná Poesie, která se konala v pražském Mánesu v roce 1932.

⁷² Český fond výtvarných umění zabezpečoval některé sociální a právní potřeby výtvarných umělců. Jeho síť obchodních prodejen Dílo bylo hlavním distributorem výtvarných děl a garantem jejich kvalitní úrovně.

⁷³ Ctimír LINHART, Josef Bulant, katalog k výstavě 9. 4.—3. 5. 1978 v GVV Havlíčkův Brod, Havlíčkův Brod 1978.

⁷⁴ Svaz českých výtvarných umělců— dobrovolná, výběrová a ideově tvůrčí organizace se sídlem v Praze, jejímž posláním je systematické rozvíjení výtvarné tvorby v ideových a ekonomických podmínkách naší společnosti. SČVU spolupracuje s ostatními uměleckými svazy a jinými kulturními organizacemi, reprezentuje českou výtvarnou scénu v zahraničí.

2. Muzeum Vysočiny Jihlava (viz příloha)
3. GVU Havlíčkův Brod⁷⁵
4. HG Nové Město na Moravě (viz příloha)
5. soukromé sbírky v České republice, Rakousku, Německu, Velké Británii, Belgii, USA, Kanadě a Izraeli.

Materiál k tvorbě J. B. sháněl v Praze, Brně nebo Vídni, v menších městech výtvarné potřeby nevedly. „Můj tatínek byl v 60. letech vedoucím ve starožitnictví ve Znojenské ulici (to už byl státní podnik) a jeho známý, starožitník Hruška, mu z Vídně přivezl kazetu holandských pastelů, tehdy se hodně špatně sháněly. Dostal jsem ji od tatínka k Vánocům a mám je dodnes, už je to přes 40 let. Kazeta obsahuje 3 patra s 3 řadami, v jedné řadě je asi 30 pastelů. Muselo to být velice drahé, tatínek mi nikdy neprozradil, kolik to stálo. Některé odstíny jsem už vykreslil, některé ani nepoužil. Představte si, že štětec ve Vídni stál 90 šilinků, u nás 6 korun, ta kvalita se nedala srovnat. Barvy stávaly od 1,50 po 2,30 korun, dneska za ně dávám už přes 20 korun.“⁷⁶ Svě vědomosti si J. B. rozšiřuje výtvarnými publikacemi o svých oblíbených malířích, studuje jejich techniky a rukopisy. Rámečky ke svým výtvorům si nechal zhotovit na zakázku, jak potřeboval nebo koupil, když se mu zamlouvaly. „Rám musí pasovat k obrazu, ke zdi, takže nejlepší jsou neutrální barvy (hnědá, bílá, zlatá) a klasické tvary. Některé rámy obrazů pocházejí ještě z tatínkova starožitnictví, ty mám opravdu rád.“⁷⁷

Pastely, kresby, oleje, grafické listy, akvarely – všech dohromady je asi 2 500 až 3 000 kusů. „To odhaduji, přesné záznamy nemám všechny.“⁷⁸

Jeho výstavy organizovala hlavně Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Galerie zajišťuje veškeré práce a povinnosti spojené s přípravou výstavy, tato práce může trvat i měsíce, samotná instalace výstavy bývá často složitá a může trvat až týden. Je to náročné časově, fyzicky i finančně. Důležitá je i vlastní příprava kurátora, ten musí znát umělcovo dílo, jeho názory, souvislosti proč a jak vzniklo, vědět, co dílo vypovídá o malíři.

Oblastní galerie Vysočiny Jihlava

První pokusy o zřízení městské galerie spadají do období před 2. světovou válkou, úspěch však slavil až rok 1945. V roce 1948 díky daru Marie Kovaříkové, která městu věnovala svou celoživotní sbírku obrazů (78 obrazů a 1 sochu), byla 24. 10. 1948 zřízena obrazová galerie města Jihlavy. Byla umístěna v prvním patře domu č. 14 na Masarykově náměstí a byla přičleněna pod správu městského muzea, po stránce hospodářské je však vedena samostatně.⁷⁹ Později byla přestěhována do domů č. 57 a 58 na Masarykově náměstí.

Městská galerie spolu s jihlavským muzeem přecházejí pod správu jihlavského Krajského národního výboru 13. prosince 1951. Galerie se její proměna z městské na krajskou v zásadě nedotkla, šlo o administrativní akt. Galerie je nadále pod správou muzea, se kterým ji pojí i osoba správce Arnošta Káby. Počáteční optimistický pohled na brzké otevření nyní již krajské galerie se neustále odsouval. Dochází k němu teprve 10. května 1953 za účasti ředitele Národní galerie doktora Vladimíra Novotného, který je autorem i první expozice 19. a 20. století. Prvním vedoucím galerie se automaticky stává Arnošt Kába.

Arnošt Kába (1909–1989) studoval po absolvování jihlavského gymnázia několik let práva na Masarykově univerzitě v Brně. V roce 1945 byl pověřen správou jihlavského archivu a muzea, kde působil do roku 1974. Správcem galerie města Jihlavy byl od 24. listopadu 1948 do 13. prosince 1951, kdy se stává vedoucím Krajské galerie v Jihlavě. V jejím čele stojí do 31. července 1954.

⁷⁵ Podle mých zjištěných informací se právě v GVU HB nenachází žádné Bulantovo dílo.

⁷⁶ Josef Bulant, audio záznam, 9. 9. 2008.

⁷⁷ Josef Bulant, audio záznam, 9. 9. 2008.

⁷⁸ Josef Bulant, audio záznam, 9. 9. 2008.

⁷⁹ Oficiální stránky OGV Jihlava [online], citováno 8. 4. 2009, dostupné z: <http://www.ogv.cz/>.

Vedení muzea a galerie dopisem z 19. září 1953 žádá Krajský národní výbor v Jihlavě o změnu názvu organizace z krajské galerie na Krajskou galerii Vysočiny, který pak nese až do územní reorganizace v roce 1960. Později se stává základem pro vznik nového názvu – Oblastní galerie Vysočiny.⁸⁰

Po Arnoštu Kábovi nastupuje do funkce vedoucí galerie akademická sochařka Věra Doupníková, která byla vedoucí v letech 1954–1961. Její aktivita se postupně zvyšuje a k 1. říjnu 1954 dosáhne osamostatnění a oddělení galerie od krajského muzea Vysočiny v Jihlavě. Bylo dohodnuto, že Krajská galerie Vysočiny se stává samostatným zařízením a Věra Doupníková je přeřazena z muzea do galerie jako její ředitelka.⁸¹

15. srpna 1964 se po rezignaci ředitele Waldemara Radila se stává novým ředitelem galerie historik Ctimír Linhart. RSDr. Ctimír Linhart (1925–2001) absolvoval filosofickou fakultu obor historie. Jako ředitel OGV v Jihlavě působil do roku 1987, v letech 1969–1971 byl také tajemníkem okresního výboru KSČ. 12. a 13. října 1964 se galerie přestěhovala do vlastní budovy v Komenského ulici 10, její slavnostní otevření proběhlo 29. listopadu 1964.⁸²

Od 1. ledna 1988 nastupuje do funkce ředitele Oblastní galerie Vysočiny PhDr. Jiří Hyliš. Jiří Hyliš (1953) studoval v letech 1973–1978 na filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně obor teorie a dějiny výtvarného umění. V letech 1979–1984 byl odborným pracovníkem Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou. V OGV Jihlava pracoval od 1. září 1984. Ředitelem OGV byl do 31. srpna 2003.⁸³

1. září 2003 se stává ředitelkou OGV Kateřina Pažoutová. Studovala v Olomoci obor výtvarná výchova a teorie a dějiny výtvarného umění, dále také v Brně na VUT fakultu výtvarných umění. Pracovala ve Státní galerii ve Zlíně, v NG v Praze a na Ministerstvu kultury ČR.⁸⁴ Od roku 2005 je ředitelem galerie Mgr. Aleš Seifert.

Oblastní galerie Vysočiny je sbírkotvornou, vědeckou, kulturní a osvětovou organizací, jejímž zřizovatelem je kraj Vysočina. Předmětem její činnosti je budování sbírky výtvarného umění české i zahraniční provenience, zejména českého umění 19. a 20. století (malba, kresba, grafika, plastika). Po více než padesáti letech činnosti vlastní galerie přes 6 000 kusů sbírkových předmětů (1 242 obrazů, 1 559 kreseb a příbuzných papírových děl, 2 114 grafik, 358 plastik a 881 výstavních kolekcí kreseb a grafik).⁸⁵ Součástí galerie je odborná knihovna, která je zaměřena na architekturu, sochařství, malířství, umělecké řemeslo, grafiku, fotografie aj. Její nezbytnou součástí je i sbírka výstavních katalogů.

Dnes galerie Vysočiny využívá dva památkově cenné a chráněné patricijské renesanční domy v centru Jihlavy. V domě v Komenského ulici č. 10, jehož klenotem je freska ze 16. století na osmiboké stropní klenbě, byl provoz galerie zahájen 29. listopadu 1964. V domě na Masarykově náměstí č. 24 začala galerie vystavovat 22. srpna 1989.⁸⁶

V letech 1954–2009 zde vystavovali např. Josef Jambor 1955, Antonín Slavíček a Jaroslav Panuška 1959, Ladislav Zívř 1966, Jindřich Boška 1969, Alois Toufar 1974, František Hudeček 1979, Václav Tasovský 1982, Emilie Tomanová 1983, Julius Mařák a jeho žáci 1987, Adolf Born a Skupina 42 1990, Pavel Sukdolák 1993, Jiří Trnka 1999, Max Švabinský 2002, Karel Hyliš 2005, Zdenka Braunerová a Bohumila Doležalová 2006, František Zvěřina 2009. J. B. vystavoval v jihlavské galerii v roce 1973 a 1983 a také při některých kolektivních výstavách, např. 2001.

⁸⁰ Ivan ŽLŮVA, OGV, 50 let Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Jihlava 2003, s. 16.

⁸¹ Ivan ŽLŮVA, OGV, 50 let Oblastní galerie..., s. 17.

⁸² Ivan ŽLŮVA, OGV, 50 let Oblastní galerie..., s. 21.

⁸³ Ivan ŽLŮVA, OGV, 50 let Oblastní galerie..., s. 27.

⁸⁴ Ivan ŽLŮVA, OGV, 50 let Oblastní galerie ..., s. 29.

⁸⁵ Aktuální čísla z roku 2008 uváděná na webových stránkách galerie.

⁸⁶ Jiří VARHANÍK, V OGV oslaví padesátiny výstavou, in: Jihlavské listy, roč. 14, č. 92, 12. 12. 2003, s. ?

Studijní cesty

Jako správný umělec podnikl J. B. studijní cesty po Evropě, které ho duševně obohatily. Zároveň mohl spatřit díla svých oblíbených autorů. V roce 1957 podnikl cestu do Míšně a Drážďan, 1958 do Sovětského svazu. Zde navštívil Kyjev, Petrohrad, Moskvu. Namaloval krajinu, která byla jako jedna z hlavních cen do soutěže, díky tomu mohl Sovětský svaz navštívit. Také se podíval několikrát do Vídně (1967, 1968, 1991). Po smrti ženy jel v roce 1988 do Florencie, navštívil Pisu, Sienu, Arezzo. Dokonce se při návštěvě kostela Santo Spirito s renesančním interiérem od Brunelleschiho ve Florencii setkal s přítelem L. Čepelákem, s nimž se znal za studií na Akademii. Paříž navštívil v letech 1989 a 1990, velmi rád vzpomíná na Louvre. V roce 1991 jel J. B. opět do Itálie, tentokrát navštívil Veronu, Florencii, Sienu, Raveno, Benátky. Tuto cestu podnikl se svým přítelem K. Tomanem a sdružením Hollar.⁸⁷ Při další návštěvě Francie (1993) poznal Remeš, Paříž, Kolmar, Štrasburk aj. „Zúčastnil jsem výstavy o Corotovi v Grand Palais v Paříži, už nevím, k jaké příležitosti to bylo, ale musím říct, že to byl jeden z mých nejlepších zážitků v životě.“⁸⁸ Paříž navštívil naposledy v roce 1996. Jeho poslední cesta do zahraničí s Hollarem se konala v roce 2000, a to do Španělska. Navštívil Madrid a Toledo. Od té doby již pro svůj zdravotní stav necestuje. „V době komunistického režimu jsme nemohli cestovat po světě, jak jsme chtěli, byli jsme tu zavření a o dění mimo naši zemi jsme věděli málo. Mrzí mě, že jsem nemohl cestovat, jak bych si přál.“⁸⁹

Jiná tvorba

J. B. ilustroval tři knihy: Safijánská zima — útlá novoročenka, dále Uschlá kytičky — výběr povídek Vlasty Piknerové a třetí s perokresbami bez zjištěného názvu.⁹⁰

Dalším zajímavým dílem je bezesporu mozaika Akvabely na Základní škole Demlova v Jihlavě — abstraktní geometrické tvary tvořící jakýsi celek. J. B. ji dělal za svého působení v Brně v 80. letech. J. B. si s G. Krumem a K. Tomanem posílali dopisy doplněné kresbami, které si vzájemně hodnotili a kritizovali.⁹¹

Názory na Bulantovu činnost

Od 90. let maluje především pastely. Na jeho tvorbu mají vliv podzimní nálady, zhoršený zrak, psychické výkyvy a jak sám přiznává: „už nemám pevnou ruku, zrazují mě nervy a pravé oko mám po operaci.“⁹² Je sám k sobě kritický a přiznává pokles úrovně své malby, současný ateliér mu světelně nevyhovuje, nejlépe se mu maluje, když je mírně zataženo. Během svého života měl několik ateliérů, ale od té doby, co bydlí v současném bydlišti, má ateliér přímo doma. Zdravotní stav by mu ani nedovolil navštěvovat jiná místa na několik hodin a pracovat v jiných podmínkách než doma.

Karel Toman o práci J. B. kdysi napsal: „Josef Bulant nechce ohromovat, nepředvádí se, nedere se do popředí. Je příliš oddán malbě v tom nejvlastnějším významu a v jeho starších pracích cítíme obdiv k mistrům barbizonské školy a ke Corotovi, ale i k Františku Tichému, jehož exaktnost jistě nemálo přispěla k oproštění malby Josefa Bulanta od leckterých tradicionalistických zvyklostí a k pohledům na realitu. Bulant zastává hodnoty, které lze označit za klasické, avšak ani jeho dílo neztrácí kontakt se současností. Vnímá přírodu jako harmonizující a očišťující prvek lidského života. Ví, že k vyjádření toho, co cítí, nepotřebuje rozmáchlá gesta, rozměrné formáty ani atraktivní témata. Jeho obrazy jsou dílem vyzrálého

⁸⁷ SČUG Hollar— Sdružení českých umělců grafiků Hollar, založeno 1917, mezi první členy patřily výrazné osobnosti české grafiky. Kromě jiných M. Švabinský, V. Preisssig, F. Kupka, Z. Braunerová, F. Bílek aj. Činnost sdružení, jejímž centrem se stala výstavní síň v budově Dollaru na Smetanově nábřeží v Praze, byla velmi různorodá. Zaměřila se na rozvíjení a zveřejňování naší grafické tvorby nejen u nás, ale i v zahraničí. Hollar sdružující nejen grafiky, ale i teoretiky, rozvinul hned po založení mezinárodní styky, 1921 se vystavovalo v Paříži, následovala Anglie, Belgie, Španělsko, USA, Japonsko. V Praze Hollar organizoval zahraniční výstavy, např. francouzské, polské, ruské grafiky. Hollar sdružoval vedle sebe nejrozumnější generace a také umělce rozmanitých názorových proudů. Sdružení vydávalo stejnojmenný vlastní časopis, jednotlivá čísla byla doplňována grafickou přílohou. Dále také vydával soupisné seznamy grafických děl svých členů. V 50. letech došlo v činnosti SČUG k určité stagnaci, nové aktivity byly rozvíjeny až v 60. letech. Na počátku normalizace byla jeho činnost administrativně ukončena a uzavřena poslední členskou výstavou v pražském Mánesu na začátku roku 1971. Znovu obnoven byl Hollar v roce 1989, 1990 se konala v galerii V. Špály jubilejní členská výstava.

⁸⁸ Josef Bulant, audio záznam, 6. 8. 2008.

⁸⁹ Josef Bulant, audio záznam, 6. 8. 2008.

⁹⁰ Z této trojice se dochovala pouze Safijánská zima od Z. M. Kuděje, ostatní díla nelze zhodnotit.

⁹¹ O této mozaice nelze sehnat další informace.

⁹² Josef Bulant, audio záznam, 12. 11. 2008.

umělce i člověka, jeho osobní vyznání. Obrazy Josefa Bulanta nekřičí, nedomáhají se pozornosti. Zastavte se před nimi a v klidu vychutnejte jejich malířské kvality. A nechte je na sebe působit jejich atmosférou a poetičností, tolik potřebnou v dnešním uspěchaném, rozbouřeném a agresivním světě.“⁹³

Zuzana Ledererová ve svém článku píše: „Vysokou profesionální úroveň jeho obrazů do značné míry spoluvytváří bezpečná znalost techniky, kterou si odnesl ze studií na pražské Akademii výtvarných umění, kde byl mimo jiné též žákem B. Slánského, a prohloubil jí praxí restaurátora. Právě na dílech Josefa Bulanta si uvědomíme důležitost technické stránky malířství, jež může výrazně ovlivnit celkový výsledek. ... Tématickým těžištěm Bulantovy tvorby jsou krajiny a zátiší – příroda Českomoravské vysočiny i jihlavská městská zákoutí. Jeho krajina je výpovědí senzitivního umělce o nadčasové hodnotě přírody a zároveň je vyjádřením konkrétního prostředí domova. ... Neopakovatelnou náladu mají Bulantova zátiší, v nichž se dostává ještě výrazněji ke slovu autorovo barevné cítění, související s důvěrnou znalostí děl starých mistrů. ... V dokonalé schopnosti vcítit se do rukopisu umělce dávné generace nezapře své restaurátorské zájmy. ... Jeho malířství je velmi poctivé a seriózní, každé dílo je v pravém slova smyslu prožito. Jeho velkou předností je střídavá volba užitých prostředků. Zejména pohledy do předměstských sadů a zákoutí hovoří o svém autorovi jako o vnímavém, zralém a vzdělaném umělci, jenž zachycuje realitu světa s nepředstíranou citlivostí. Tu a tam zazní i nota tesknosti, jež však nikdy nesklouzne do levného sentimentu. ...“⁹⁴

Gustav Krum vzpomíná: „...přibližně v době maléru se Stříbrným lvem jsem poznal Josefa Bulanta, chlapce francouzského typu, s vtípem a šarmem. Viděl jsem jeho kresby Indiánů inkoustem ve školních sešitech a byl to opět May, ten starý kouzelník, který nás sblížoval. Otec Josefa Bulanta měl známé starožitnictví na jihlavském náměstí. Navštěvoval jsem Josefa v kouzelném světě starých obrazů, grafických listů, slohového nábytku, samurajských mečů, různých bibelotů z porcelánu a bronzu v zasklených vitrínách. K obchodu patřila kancelář s knihovnou se vzácnými publikacemi.

Jedna z mnohých byla ‚Wallace Collection‘ v Londýně. S Josefem jsme pozorně prostudovali reprodukce uměleckých děl a pro nás chlapce to byly cenné poznatky o osobnostech a hodnotách dějin umění. U Josefa doma jsem poznal velké vydání mayovek nakladatelství Toužimský a Moravec. Zdeňka Buriana jsem už znal, ale z Petrolejového prince, Pokladu ze Stříbrného jezera a tří svazků cyklu Satan a Jidáš jsem byl takřka omráčen. Ještě dnes, po šedesáti letech, ta poesie mládí, zdraví a nekonečné touhy mě chytá za srdce.

Znovu jsem propadl Mayovi. Současně jsme chodili spolu kreslit a malovat do přírody. Tenkrát vznikaly první studie ‚beduínů‘. Josef si přehodil prostěradlo a záhyby jsem se snažil co nejvěrněji nakreslit. Josef Bulant měl vždy pohotově mayovskou fantazii: – Ten kopec se starými rtuťovými doly bude v budoucnosti pro nás vždy Almaden Alto (viz K. May: Trampem v Sonoře). Ještě dnes je toto návrší ‚Almadenem‘ - tak jako před těmi šedesáti třemi roky. Trochu jsme tenkrát válčili. Josef ležel na skále a v okamžiku, kdy se díval dolů a hledal mě, hodil jsem oblázkem a zasáhl jeho čelo mezi očima. To skalisko se dodnes jmenuje Mistake Canyon (May: Old Surehand). Josef Bulant je mým nejstarším přítelem. Ještě spolu s Karlem Tomanem jsme studovali na Akademii výtvarného umění v Praze; začali jsme u stejného profesora. Josef šel do ateliéru prof. Slánského a já s Karlem na Grafickou školu prof. Pukla. Pokaždé, když přijedu do Jihlavy, zajdu do jeho ateliéru nebo přijede on na naši chalupu. Společné zájmy o malířství všech směrů, literaturu starou i novou, kulturní dění současnosti a ovšem i minulost nás potají dlouhé hodiny - říkáme jim ‚interessante Stunden‘. Staré lásky William Turner

⁹³ Karel TOMAN, Okno, zprávy Klubu přátel výtvarného umění Prostějov, č. 1, Prostějov 2003, nes.

⁹⁴ Zuzana LEDEREROVÁ, Zamyšlené krajiny Josefa Bulanta, Výtvarná kultura, 1988, č. 2, s. 33-34. .

a Eugen Delacroix z raného dychtivého mládí nás dnes značně poučenější stále uchvacují.

Josef Bulant je dnes známým malířem Vysočiny, portrétuje krajinu a své rodné město poetickým okem a štětcem, překvapuje stále novými motivy a tvary, odvážně a vzdáleně realitě. Má za sebou malířské období fauvismu a impresionismu, umí malovat krajinu se všemi finesami jako známí krajináři 19. století. Neznám preciznější slovo než malíř.”⁹⁵

Názory na Bulantovu činnost

Poslední Bulantova výstava se konala v roce 2004 v Domě G. Mahlera v Jihlavě. Tuto výstavu připravoval PhDr. Ivan Žlůva z Třeště, se kterým se seznámil v OGV Jihlava. Doktor Žlůva o J. B. řekl: „Seznámili jsme se v galerii, kde jsem pracoval jako kurátor sochařské sbírky a grafiky. Pan Bulant chodil do galerie celkem často, už od 60. let, kdy byly schůzky umělců v galerii běžnou záležitostí, zajímal se o dění v této organizaci, avšak pracovně jsme se nesetkali. Zajímám se o výtvarné umění celý život, znal jsem jeho práce z katalogů a různých výstav. Když jsme se setkali, pan Bulant upoutal své okolí svým vystupováním a projevem. S postupem doby a s vývojem v galerii přestal pan Bulant galerii navštěvovat. Znovu jsme se setkali v roce 2004, bylo to venku na ulici, kde jsem byl požádán, abych panu Bulantovi zahájil drobnou výstavu, která měla probíhat v Domě Gustava Mahlera. Souhlasil jsem, ale chtěl jsem si pro tu výstavu připravit důkladné podklady. Od té doby se často navštěvujeme a jsme přátelé. Natočil jsem s ním mnohahodinové rozhovory, které nejspíš jednou skončí v archivu. Výstava u Gustava Mahlera se uskutečnila a měla kladné ohlasy.”⁹⁶

PhDr. Ivan Žlůva byl v letech 1986–1993 ředitelem na zámku v Telči, dal podnět ke zřízení galerie Jana Zrzavého. Po převratu v roce 1989 pro konflikty s jistými osobami odešel z této pozice a začal působit v jihlavské galerii, kde zůstal dva roky. I když ji v roce 1995 opustil, přesto s ní udržoval kontakt nadále. Proč? Galerie dodnes nemá svůj vědecký katalog, který obsahuje zpracování všech děl v galerii, v té době se tento záměr plánoval uskutečnit a doktor Žlůva nabídl svou pomoc. Po domluvě s doktorem Hylišem, s tehdejším ředitelem galerie, bylo dohodnuto, že dr. Žlůva zpracuje dějiny galerie od konce 19. století. Avšak když mělo dojít k naplnění záměru, nebyly finance a realizace neproběhla. Dalším zaměstnáním doktora Žlůvy byla výuka na Střední odborné škole grafické v Jihlavě. V roce 2003 slavila OGV 50. výročí založení a J. B. své 80. narozeniny. Plánovala se výstava, která by byla retrospektivou jeho celoživotního díla. Avšak v galerii došlo k personálním změnám. Nová ředitelka se o výstavy nezajímala, uznávala jen současné umění, ostatní bylo pasé, a tak se výstava k jubileu J. B. nekonala. Výstava nebyla odborně zpracovaná, protože většina Bulantových děl je prodaná nebo po galeriích, což znesnadňovalo její přípravu. Další pokus o výstavu proběhl v loňském roce (2008), kdy J. B. oslavil 85. narozeniny, ale ani tentokrát se výstava nekonala. Doktor Žlůva v současné době dává dohromady slovník nebo encyklopedii výtvarného umění na Jihlavsku, ovšem je otázka, jestli bude dokončena. V ní bude mít J. B. zasloužené postavení. „Pan Bulant patří rozhodně k významným osobnostem regionu v druhé polovině 20. století a zaslouží si pozornost veřejnosti.”⁹⁷

Poslední roky tráví J. B. prakticky stejným způsobem. Jeho den vypadá následovně: vstává většinou mezi 9. a 10. hodinou, dopoledne tráví četbou nebo nějakou domácí činností. Na 13. hodinu chodí k paní Hovorkové na oběd. „K paní Hovorkové chodím už od operace v roce 1995, znal jsem jejího manžela, pana Hovorku, který mě přivedl k nim domů na pořádnou stravu, abych se zotavil. Stal

⁹⁵ Gustav KRUM, Josef Bulant měl vždy mayovskou fantazii, in: Jihlavské listy, roč. 19, č. 16, 26. 2. 2008, s. 8

⁹⁶ Ivan Žlůva, audio záznam, 9. 2. 2009

⁹⁷ Ivan Žlůva, audio záznam, 9. 2. 2009

⁹⁸ Josef Bulant, audio záznam, 5. 4. 2009...

se z toho zvyk, který trvá skoro 15 let, i když pan Hovorka již nežije.“⁹⁸ Tam se zdrží tak do třetí hodiny, pak jde procházkou po městě zpět domů, pokud potřebuje, zařizuje nutné pochůzky. I když se to nezdá, je J. B. velmi zaneprázdněný člověk. Jeho domácnost je velmi často navštěvována přáteli a známými, takže odpoledne mívá vyhrazené těmto návštěvám. Někdy je také zván městem na některé významné vernisáže nebo společenské akce. Večery tráví většinou s knihou, celý život je vášnivým čtenářem, v poslední době přečetl např. Merleho dílo. Samozřejmě má také své oblíbené pořady v televizi, rád se podívá na staré kvalitní filmy. Pokud mu to jeho zdravotní stav dovolí, vytváří J. B. malé pastely, často jako dárek pro své příbuzné. Ze své rodiny se stýká se sestřenicí Evou, která k němu dochází a dělá úklid apod., a s jejími dcerami Markétou, Magdou a Dagmarou a jejich rodinami. Každou neděli jezdí s nimi na chatu na Bílý Kámen, pro svůj věk již nikam jinam necestuje. Rád diskutuje na téma každodenní život, rozdíly mezi pohlavími, změny ve vývoji společnosti a hrozby pro mladé generace, i přes vysoký věk má stále přehled a velmi cenné rady, připomínky, názory.

Na otázku, jak by se sám vystihl, odpověděl: „*Nejsem sobec, jen možná trochu ve svém čase, lidi mám rád. Když mám peníze, rád je půjčím, pokud někdo potřebuje. Mám rád své pohodlí a klid, nerad za někým někam chodím, už nejsem nejmladší. O televizi nebo ty moderní věci se nezajímám. Myslím si, že jsem měl dobrý, správný život, určitě bych neměnil. Samozřejmě jsem udělal a měl nějaké chyby, jako každý jiný člověk, stále tvrdím, že úplná dokonalost u lidí neexistuje. Měl jsem výborné rodiče a přátele (Toman, Krum), na něž nikdy nezapomenu. A těším se na Máňu v nebi, tam se znovu uvidíme.*“⁹⁹

⁹⁹ Josef Bulant, audio záznam, 9. 9. 2008.

Závěr

Díky bakalářské práci jsem se seznámila s úžasnou osobností. Josef Bulant je velmi nadaný, vzdělaný a pracovitý umělec, který své okolí poutá velkým charismatem a životním přehledem.

J. Bulant během svého života zažil několik režimů, kterého ho ovlivnily. Rád vzpomíná na své dětství za první republiky a dobu studií, období války má spojeno se strachem a úzkostí, komunistický režim měl podle něho své klady i zápory. Hlavním negativem byl pro J. B. zákaz cestování. Nepřeborné množství zkušeností získal především díky svému vzdělání na Státní grafické škole a na AVU v Praze, dále svými zaměstnáními na pozici scénografa Horáckého divadla Jihlava, pedagoga na Pedagogickém institutu v Jihlavě a na PF UJEP v Brně, ale hlavně jako malíř. Prostřednictvím svých děl, která se odhadují až na 3 000, se nám zapsal do povědomí. Jeho svět mohla společnost poznat zásluhou pořádaných výstav, které se konaly především pod záštitou Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě. Jeho díla jsou pro nás pozvánkou. Vystavoval především ve svém regionu, kromě vlastních výstav se účastnil i výstav kolektivních pod hlavičkou Svazu československých výtvarných umělců nebo Svazu umělců Vysočiny. Maloval hlavně krajiny, květinová zátiší, pohledy na Jihlavu nebo jiné vesničky a městečka. Velmi často jako opravdový bohém vzal své malířské náčiní a pracoval v terénu. Zahraniční cesty po Evropě ho obohatily o zážitky, jež mohl promítnout do své tvorby. Jeho rodina mu poskytla důležité zázemí a od dětství ho formovala pro další etapy jeho života. Již během dětství pochopil, že malířství mu je souzeno. Bulantovi věrní přátelé Gustav Krum a Karel Toman a obětavá manželka Marie mu cestu životem velmi usnadnili.

Po seznámení s životem a prací J. Bulanta jsem pronikla do tajů malířského umění, což považuji za velmi přínosné. Naučila jsem se malířským technikám, poznala jsem, jak důležitá je správná volba námětu a prostředí pro tvorbu. Práci malíře ovlivňuje i duševní rozpoložení či zdravotní stav. J. Bulant si získal mé sympatie. Jeho celoživotní tvorba je velmi rozsáhlá a rozmanitá, dle mého názoru laika velmi zajímavá a „složitě jednoduchá“. V každém výtvoru nalezneme něco poutavého. Líbí se mi např. krajiny z okolí Jihlavy a květinová zátiší. Jeho vášeň pro četbu je pozoruhodná, stejně jako sbírka knih o různých malířích v jeho knihovně. Velmi rád konverzuje na jakékoli téma.

Při vytváření této bakalářské práce jsem se setkala i s několika komplikacemi. Zaznamenat životní osud J. B. nebyl žádný problém, byl velmi ochotný a vstřícný, avšak nepodařilo se mi zpracovat více pamětníků. Některé osoby blízké J. B. rozhovory odmítly.

Věřím, že Bulantova práce neupadne do zapomnění, ba naopak, že se najde mnoho zájemců a pokračovatelů, jež budou dál šířit jeho odkaz a pozitivní přístup k životu. Další generace budou jistě vzpomínat a čerpat z Bulantových zkušeností. Josef Bulant se nikdy nesnažil působit velikášsky, jeho skromná povaha ho i tak vyzdvihla mezi přední malířské špičky naší doby.

Seznam použité literatury a zdrojů

Osobní archiv autorky:

audio záznamy rozhovorů s Josefem Bulantem, Ivanem Žlůvou a Vilémem Čoupkem.

Publikace:

Jan BALEKA, Výtvarné umění: výkladový slovník malířství, sochařství, grafika, Praha 1997.

Cennino CENNINI, Kniha o umění středověku, Praha 1946.

Marie ČERNÁ, Dějiny výtvarného umění, Praha 2002.

Dějiny českého výtvarného umění VI/1, 1958/2000, edd. Rostislav Švácha, Marie Klatovská, Praha 2007.

Dějiny českého výtvarného umění VI/2, 1958/2000, edd. Rostislav Švácha, Marie Klatovská, Praha 2007.

Angela GAIROVÁ, Příručka pro výtvarníky, úplný přehled malířských a kreslířských materiálů a technik, Praha 2003.

Anděla HOROVÁ, Nová encyklopedie českého výtvarného umění A–M, Praha 1995.

Anděla HOROVÁ, Nová encyklopedie českého výtvarného umění N–Ž, Praha 1995.

Zdeněk JAROŠ, Jihlava v datech, Jihlava 1999.

Zdeněk JAROŠ – Karel KŘESADLO, Jihlava, kulturně historický průvodce městem, Jihlava 1996.

D. I. KIPLIK, Technika malby, Praha 1952.

Z. M. KUDĚJ, Safijánská zima, Havlíčkův Brod 1960.

Zbyšek MALÝ, Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997 1, A–Č, Ostrava 1998.

Alena PALÁNOVÁ, Česko–německé vztahy na národnostně smíšeném území Jihlavska v letech 1925–1938, in: Vlastivědný sborník Vysočiny, ed. Rudolf Schebesta, Jihlava 2002.

Renata PISKOVÁ a kol., Jihlava. Historie, kultura, lidé, Praha 2009.

Emanuel POCHE, Encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1975.

Miloš STRÁNSKÝ a kol., Horácké divadlo Jihlava 1940 – 1995, Jihlava 1995.

Prokop TOMAN, Nový slovník československých výtvarných umělců. Díl 1, A–K, Ostrava 1993.

Prokop TOMAN, Nový slovník československých výtvarných umělců. Díl 2, L–Ž, Ostrava 1993.

Miroslav VANĚK, Orální historie a výzkum nedávné minulosti, In: Jihočeský sborník historický, roč. 73, 2004.

Miroslav VANĚK, Orální historie ve výzkumu soudobých dějin, Praha 2004.

Miroslav VANĚK, Možnosti metody „Orální historie“ při výzkumu nedávné minulosti, Husitský Tábor, Suplementum 2, 2004.

Ivan ŽLŮVA, OGV, 50 let Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě, Jihlava 2003.

Tiskoviny, katalogy, různé:

Jan DOČEKAL, Kresby Josefa Bulanta v nové jihlavské galerii, in: Haló noviny, Praha, roč. 11, č. 75, 2001.

Gustav KRUM, Josef Bulant měl vždy mayovskou fantazii, in: Jihlavské listy, roč. 19, č. 16, 26. 2. 2008.

Gustav KRUM, Můj přítel Josef Bulant, Jihlava 2003.

Zuzana LEDEREROVÁ, Zamyšlené krajiny Josefa Bulanta, Výtvarná kultura, 1988, č. 2.

Ctimír LINHART, Josef Bulant, katalog k výstavě 9. 4.–3. 5. 1978 v GVV Havlíčkův Brod, Havlíčkův Brod 1978.

Karel TOMAN, Okno, zprávy Klubu přátel výtvarného umění Prostějov, č. 1, Prostějov 2003.

Jiří VARHANÍK, Pětaosmdesát Josefa Bulanta, in: Jihlavské listy, roč. 19, č. 16, 26. 2. 2008.

Jiří VARHANÍK, Poetičnost zadumaných zátiší Josefa Bulanta v Mahlerově domě, in: Jihlavské listy, roč. 15, č. 89, 9. 11. 2004.

Jiří VARHANÍK, V OGV oslaví padesátiny výstavou, in: Jihlavské listy, roč. 14, č. 92, 12. 12. 2003.

Katalogy z výstav v Jihlavě a Havlíčkově Brodě.

Internetové zdroje:

Oficiální stránky Turistického informačního centra v Jihlavě (online), citováno 31. 3. 2009, dostupné z: <http://tic.jihlava.cz/vismo/dokumenty2>.

Oficiální stránky Oblastní galerie Vysočiny Jihlava (online), citováno 8. 4. 2009, dostupné z: <http://www.ogv.cz/>.